

301 52
๑๕๕๓
๔ 4

การศึกษาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีเศรษฐกิจแตกต่างกันในนิคมสร้างตนเอง

อำเภอไพศัลย์ จังหวัดหนองคาย

ปริญญาบัตร

ของ

เอนก นิคมภักดิ์

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลิ่งชัน ๒๑ พระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๓๐ โทร ๓๘๒๑๖๗๖, ๓๐๑๖๐๘๐

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พฤษภาคม ๒๕๒๐

65360

29 ก.ย. 2520

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้.

ศาสตราจารย์ ดร. ประธาน

อธิการบดี กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและช่วยเหลือ
อย่างดียิ่งจาก ศจ.สวาท เสนาณรงค์ และ ผศ.มีชัย วรสายัณห์ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณ	คุณสิงห์ทอง	สุขสมบูรณ์
	คุณสุกรรณ	พิสัยพันธ์
	คุณนิมิต	เกษสมบูรณ์

ความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบให้แก่ คุณพ่อและคุณแม่ ที่ได้ช่วยเหลือ
และให้กำลังใจเป็นอย่างดี

เอนก นิคมภักดิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ
	ภูมิหลัง
	✓ความมุ่งหมายในการศึกษา
	✓สมมุติฐานในการศึกษา
	✓ความสำคัญในการศึกษา
	ขอบเขตของการศึกษา
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ
	ข้อตกลงเบื้องต้น
2	เอกสารและการค้นคว้า
	การศึกษาของครอบครัว
	ขนาดของครอบครัว
	การใช้เทคนิคสมัยใหม่เข้าช่วยในการเกษตรกรรม
	การเข้าร่วมกลุ่มในการผลิตและจำหน่าย
	การทำงานของเกษตรกร
	ค่านิยม ความเชื่อและกิจนิสัยของเกษตรกร
3	วิธีดำเนินการ
	การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและการวิจัย
	การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
	การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
	การเก็บรวบรวมข้อมูล
	การจัดระเบียบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	24
การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพ ของดิน	25
การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของครอบครัวและหัวหน้า ครอบครัว	28
วิเคราะห์การดำเนินการเกษตร และอาชีพอื่น ๆ	38
เปรียบเทียบรายได้ รายจ่ายและการเก็บออม	52
เปรียบเทียบค่านิยม ความเชื่อ และกิจนิสัยของหัวหน้า ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว	69
5 สรุปผล และอภิปรายการศึกษา	80
สรุปผลการศึกษา	80
อภิปรายผลการศึกษา	86
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศของครอบครัวที่มีฐานะดี และ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	25
2 เปรียบเทียบความสมบูรณ์ของดิน บริเวณที่ถือครองของ ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	26
3 เปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีฐานะดี และ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	28
4 การทดสอบความแตกต่างของจำนวนสมาชิกในครอบครัวของ กลุ่มฐานะดีและกลุ่มฐานะต่ำ	29
5 แสดงจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่มีฐานะดี จำแนกตามอายุ และเพศ	30
6 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จำแนกตามอายุ และเพศ	31
7 เปรียบเทียบอายุของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัว ที่มีฐานะต่ำ	32
8 ทดสอบความแตกต่างอายุของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี และ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	33
9 เปรียบเทียบระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีกับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	34
10 เปรียบเทียบการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของหัวหน้าครอบครัว	35
11 แสดงความถี่ในการรับข่าวสารของหัวหน้าครอบครัว	36
12 แสดงชนิดของข่าวสารที่สนใจของหัวหน้าครอบครัว	37

ตาราง	หน้า
13 แสดงการแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรกรรมของครอบครัวที่มีฐานะดี	38
14 แสดงการแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรกรรมของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	39
15 แสดงการใช้แรงงานในการทำงานของครอบครัวฐานะดี	41
16 แสดงการใช้แรงงานในการทำงานของครอบครัวฐานะต่ำ	42
17 ทดสอบความแตกต่างในการใช้แรงงานในการทำงานของ ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	43
18 เปรียบเทียบเวลาทำงานของแต่ละวันในการเกษตรของ ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	44
19 ทดสอบความแตกต่างการใช้เวลาในการเกษตรแต่ละวันของ ครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	45
20 เปรียบเทียบการใช้เวลาทำงานประจำวันของครอบครัวที่มี ฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	45
21 ทดสอบความแตกต่างในการใช้เวลาทำงานประจำวันของ ครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	47
22 เปรียบเทียบการทำงานใน 1 ปี ของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	48
23 ทดสอบความแตกต่างเวลาในการทำงานตลอดปีของครอบครัว ที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	49
24 เปรียบเทียบการใช้วิทยุการสมัยใหม่ในการเกษตรของ ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	50
25 ทดสอบความแตกต่างการใช้วิทยุการสมัยใหม่ในการเกษตร	50
26 เปรียบเทียบการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร	51
27 ทดสอบความแตกต่างการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร	52

28	แสดงรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะดี	53
29	แสดงรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	56
30	เปรียบเทียบรายได้ทั้งหมดตลอดปี	58
31	ทดสอบความแตกต่างของรายได้ตลอดปี	59
32	แสดงรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะดี	60
33	แสดงรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	62
34	เปรียบเทียบรายจ่ายตลอดปี	63
35	ทดสอบความแตกต่างของรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	64
36	เปรียบเทียบการเก็บออม	65
37	ทดสอบความแตกต่างในการเก็บออม	66
38	แสดงลักษณะการเก็บออมของครอบครัว	67
39	ทดสอบความแตกต่างของการกู้ยืมของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	68
40	เปรียบเทียบการกู้ยืมของครอบครัว	69
41	แสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะดี	70
42	แสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	72
43	ทดสอบความแตกต่างค่านิยมและความเชื่อ	74
44	แสดงเกี่ยวกับกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดี	75
45	แสดงเกี่ยวกับกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	76
46	ทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับกิจนิสัย	77
47	เปรียบเทียบการใช้เวลาว่างของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	78

ภูมิหลัง

การคำนวณผลิตภัณฑ์ในประเทศ (GDP (gross domestic products) ในระยะครึ่งปีแรกของปี 2518 ประกอบการศึกษาสถานการณ์ เศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการพิจารณาถึงแนวโน้มในระยะที่ผ่านมา มีมูลค่าประมาณ 295.6 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2517 ซึ่งมีมูลค่า 270.0 พันล้านบาท การผลิตในสาขาเกษตรมีแนวโน้มดีขึ้นกว่าปีก่อน แม้ว่าราคาโดยทั่วไปจะเพิ่มขึ้นไม่มากเท่าปีก่อน ๆ เพราะความต้องการในตลาดโลกเริ่มลดลงก็ตาม สาขาการเกษตรก็ยังมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกต่อไป จากการคำนวณมูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศทั้งหมด (GDP) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่าในปี 2517 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีมูลค่าถึง 27.51% ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อคน (Per capita GNP) ในปี 2518 เป็น 6,754 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2517 ซึ่งรายได้เฉลี่ยต่อคนเป็น 6,364 บาท ในอัตราร้อยละ 6.1 ทั้งนี้เนื่องจากประชากรยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราเกือบร้อยละ 3 ต่อปี เช่นเดียวกับปีก่อน ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2519 : 141)

ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ราว 80% ของประเทศ คือเกษตรกรที่อาศัยการทำไร่ นา ทำสวนเพื่อยังชีพ ในเมื่อสถิติประชากรครั้งล่าสุดของกระทรวงมหาดไทยรายงานว่า ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 42 ล้านคน ซึ่งแสดงว่าคนไทยที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีจำนวนประมาณ 30 ล้านคน เกษตรกรจำนวนดังกล่าวกระจายอยู่ตามท้องถิ่นชนบททั่วประเทศ มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน บางครอบครัวมีฐานะดีและบางครอบครัวมีฐานะต่ำ มีอยู่จำนวนมาก (วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพฯ 2519 : 349) จะพบว่า ฐานะ

ทางเศรษฐกิจของเกษตรกร มีความแตกต่างกันมาก บางครอบครัวจะประสบผลสำเร็จในอาชีพ สามารถขยายเนื้อที่และกิจการเพิ่มขึ้น แต่บางครอบครัวต้องเป็นหนี้สินจนต้องนาที่ดินไปจำนองหรือขาย แล้วไปบุกเบิกที่ใหม่โดยการทำลายป่า ซึ่งเป็นปัญหาของประเทศในปัจจุบัน จากการสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย ทั้งหมด 2,348 ครอบครัว พบว่า ครอบครัวในนิคมมีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มฐานะดี 250 ครอบครัว
2. กลุ่มฐานะปานกลาง 1,500 ครอบครัว
3. กลุ่มฐานะต่ำเลี้ยงตัวเองไม่ได้ 598 ครอบครัว

(รายงานกองนิคมสร้างตนเอง 2518 : 8)

การที่เกษตรกรมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการ คือ

1. ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ปัจจัยที่ส่งเสริมในการผลิตที่สำคัญที่มีผลต่อการผลิตของเกษตรกร คือ

1.1 ปัจจัยทางธรรมชาติ (Natural factors) ได้แก่ ลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นส่วนประกอบให้ผลผลิตทางการเกษตรได้ผลดีหรือไม่ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ชนิดของดิน อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน ตลอดจนกลุ่มน้ำธรรมชาติของที่ทำการเกษตร ปัจจัยทางธรรมชาติเป็นปัจจัยมูลฐานของการผลิต การที่จะได้ผลผลิตมากน้อยต้องอาศัยสิ่งเหล่านี้ส่งเสริม ถ้าผลผลิตดี รายได้ของเกษตรกรก็ดีขึ้นด้วย

1.2 ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Cultural factors) หรือ ปัจจัยทางมนุษย์ (Human factors) ซึ่งเกี่ยวกับผู้ผลิต หรือเกษตรกรเอง เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของเกษตรกร ตลอดจนการกระตือรือร้น และวิธีการดำเนินงานในการผลิตของเกษตรกร สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริม

ให้ผลิตผลมากหรือน้อยอีกปัจจัยหนึ่ง (ปัญญา อนันตนาชัย, 2517 : 15)

2. เกษตรกรใช้แรงงานไม่เต็มที่ ชาวนาส่วนมากทำงานในฤดูทํานา ซึ่งใช้เวลา 6 - 7 เดือน คือเริ่มทำจากเดือนพฤษภาคม ไปเก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน, ธันวาคม เวลาวางนอกจากทํานาปล่อยว่าง หรือนำไปใช้ในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น เล่นการพนัน หรือหาความเพลิดเพลิน นอกจากนั้นแต่ละครอบครัวยังมีจำนวนสมาชิกมาก ไม่เหมาะสมกับจำนวนงาน (ประสาท หลักศิลา, 2513 : 45)

3. เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน และพ่อค้าคนกลาง ในการกู้เงินและการซื้อขายผลิต เพราะเกษตรกรขาดความรู้ การศึกษาคำ จากการศึกษาของ มังกร ชัยพันธ์ การศึกษาฐานะเศรษฐกิจของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยพบว่า เกษตรกรมีหนี้สินอยู่ถึง 50.88% (มังกร ชัยพันธ์ 2516 : 36)

4. เกษตรกรใช้รายได้ไม่ถูกทาง โดยที่ชาวนามีรายได้เพียงครั้งเดียว คือหลังจากการขายข้าวแล้ว รายได้ที่เป็นเงินก้อนใหญ่ จำเป็นต้องเก็บไว้ใช้ตลอดปี แต่โดยทั่วไปก็มีสิ่งที่ทำให้ชาวนาเหล่านั้นใช้เงินไปในทางฟิสิกต่าง ๆ ซึ่งใช้จ่ายเงินจำนวนมาก เพื่อต้องการให้คนนับถือ และบางครั้งก็ใช้จ่ายในการเล่นการพนัน หรือหาความบันเทิง ไม่รู้จักเก็บออม หรือนำเงินไปลงทุนในการที่เกิดประโยชน์ต่อการผลิต (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2506 : 43)

ดังนั้นจะเห็นว่าปัจจัยหลายประการที่ส่งผลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร จึงน่าที่จะศึกษาโดยเฉพาะเกษตรกรที่มีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกษตรกรมีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน เช่น ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย ได้รับเนื้อที่ในการเริ่มต้น 25 ไร่ เท่ากัน แต่ในระยะเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในนิคมแตกต่างกันมาก ควรจะศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ครอบครัว 2 กลุ่ม คือ กลุ่มฐานะดี กับกลุ่มฐานะต่ำ เพื่อจะเป็นแนวทางปรับปรุงและส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีฐานะดีขึ้น

ความมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตทางการเกษตร
2. เพื่อศึกษาถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาจากการศึกษาจากสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน
4. เพื่อศึกษาจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน ที่มีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ
5. เพื่อศึกษาการร่วมดำเนินการเกษตรเป็นกลุ่ม ที่มีผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจ
6. เพื่อศึกษาค่านิยม และความเชื่อของหัวหน้าครอบครัว ที่มีผลต่อเศรษฐกิจ

สมมุติฐานในการศึกษา

1. ครอบครัวที่มีระดับการศึกษาสูง น่าจะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง
2. ครอบครัวที่ได้ศึกษาจากสื่อมวลชนมากกว่า จะทำให้เศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวที่ศึกษาจากสื่อมวลชนน้อยกว่า
3. ครอบครัวที่มีค่านิยมและความเชื่อที่ทันสมัย จะมีฐานะดีกว่าครอบครัวที่มีความนิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิม
4. ครอบครัวที่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร จะมีฐานะดีกว่าครอบครัวที่ไม่ได้เข้าร่วม
5. ครอบครัวที่มีกิจนิสัยที่ดี จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวที่มีกิจนิสัยที่ไม่ดี

ความสำคัญในการศึกษา

1. การศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยทางธรรมชาติ และปัจจัยทางวัฒนธรรม หรือปัจจัยทางมนุษย์ ที่ทำให้ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน
2. การศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจในครอบครัว ของครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย
3. การศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษานี้ ได้ศึกษาจากครอบครัวที่อยู่ในเขตนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย ซึ่งมีอาณาเขตยาวไปตามลำน้ำโขงและถนนสายโพธิ์ชัย-บึงกาฬ เริ่มจาก ก.ม.48-ก.ม.98 ยาวประมาณ 50 ก.ม. ความกว้างจากถนนสายโพธิ์ชัย - บึงกาฬ ไปทางทิศเหนือ 1 ก.ม. และไปทางทิศใต้ 4 ก.ม.
2. ศึกษาจากกลุ่มครอบครัวที่มีฐานะดี 200 ครอบครัว (จาก 250 ครอบครัว) และกลุ่มฐานะต่ำ 200 ครอบครัว (จาก 598 ครอบครัว)
3. ตัวแปรที่นำมาศึกษา
 - 3.1 ความสูงค่าของพื้นที่
 - 3.2 ฐานะทางการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว
 - 3.3 การใช้แรงงานและเวลาในการทำงาน
 - 3.4 การเข้าร่วมดำเนินการเป็นกลุ่ม
 - 3.5 การมีค่านิยมและความเชื่อ
 - 3.6 กิจนิสัยของสมาชิกในครอบครัว

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ คือ
 - 1.1 ทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มี เช่น สิ่งปลูกสร้าง เงินสด รถยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ สัตว์เลี้ยง หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ประมาณค่าได้
 - 1.2 การครองชีพของครอบครัว เช่น การใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อครอบครัว
 - 1.3 สภาพความเป็นอยู่ ความสะดวกสบาย และสุขภาพของคนในครอบครัว
2. จำนวนแรงงาน (Man power) หมายถึง จำนวนของผู้ที่สามารถทำงานให้ครอบครัว ทำให้เกิดผลผลิต หรือรายได้แก่ครอบครัว ซึ่งไม่รวมผู้ที่ทำงานในบางครั้ง หรือทำงานในหน้าที่ เช่น แม่บ้านทำงานบ้าน เด็กที่กำลังศึกษา หรือคนชราทำงานไม่ได้ ไม่นับเป็นแรงงาน
3. ค่านิยม และความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ซึ่งมี 2 พวก
 - 3.1 พวกที่มีค่านิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิม คำรังสีพอยู่อย่างล้าสมัย เช่น เชื่อในโชควาสนา นับถือภูตผีปีศาจ ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ที่มีเหตุผล
 - 3.2 พวกที่มีค่านิยมและความเชื่อแบบสมัยใหม่ มีความเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล สามารถพิสูจน์ได้ มีการเปลี่ยนแปลงการคำรังสีให้ทันสมัย ยอมรับเทคนิคใหม่ ๆ
4. กิจนิสัย คือการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้เวลาว่าง ความสะดวกหรือร้อนในการทำงาน การใช้จ่าย รายได้ และการเก็บออม ตลอดจนการรักษาสุขภาพร่างกาย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะส่วนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมาย และสมมุติฐานเท่านั้น
2. การทดสอบสมมุติฐานต่าง ๆ ทุกข้อกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$)

เอกสารและการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ขึ้นอยู่กับความสามารถในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากร ในท้องถิ่นชนบทเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนเหล่านั้นนอกจากรายได้ต่ำแล้วยังมีการศึกษาน้อย มีปัญหาหนี้สินรุงรัง ขาดความรู้ความสามารถในการพัฒนาตัวเอง การพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นชนบทนอกจากจะเป็นในการพัฒนาเป็นส่วนรวม ยังเป็นการสร้างความเป็นธรรมในเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย (พจน์ สารสิน, 2510 : 63) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คำนวณรายได้เฉลี่ยต่อคนของประชากรไทยในปี 2518 เฉลี่ย 6,754 บาทต่อปี ซึ่งนับว่ายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรถึงร้อยละ 80 รายได้ส่วนใหญ่มาจากการเกษตร จากการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) มีมูลค่าถึง 27.5% ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด (สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2519 : 141) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 106 ล้านไร่ เป็นเนื้อที่ถือครองประมาณ 43 ล้านไร่ ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพในการเกษตร การทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงไปได้แก่การปลูกพืชไร่ และการเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งปศุสัตว์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ แต่การเลี้ยงสัตว์ส่วนมากเพื่อใช้งาน (อารันต์ พัทโนทัย, 2518 : 30) จากการสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจของกรมประชาสงเคราะห์ได้สำรวจครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย เมื่อปี 2518 พบว่า จากครอบครัวทั้งหมด 2,348 ครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี 250 ครอบครัว และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เฉียงตัวเองไม่ได้มี 598 ครอบครัว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครอบครัวทั้งสองกลุ่มมีเศรษฐกิจแตกต่างกัน ทั้งที่ได้รับเนื้อที่ในการถือครอง 25 ไร่ เท่ากัน (กองนิคมสร้างตนเอง 2518 : 8)

จากการศึกษาที่ได้มีบุคคลต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยได้กล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ฐานะของครอบครัวมีเศรษฐกิจแตกต่างกัน คือ

ลอร์ด กล่าวว่า ปัจจัยทางธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการเกษตรที่จะส่งผลให้ได้ผลผลิตมากหรือน้อย โดยเฉพาะความสัมพันธ์เกี่ยวของระหว่างลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะดินและภูมิอากาศ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะส่งผลอย่างเด่นชัดต่อรูปแบบการผลิตทางการเกษตรในบริเวณต่าง ๆ (Lloyd Peter E. and Dicken, Peter, 1971: 48)

ในการเกษตรกรรม ปัจจัยที่จะส่งเสริมต่อการผลิตของเกษตรกรต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ

1. ปัจจัยทางธรรมชาติ (Natural factors) ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะดิน การกระจายของปริมาณน้ำฝน ตลอดจนลุ่มน้ำ

2. ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Cultural factors) หรือปัจจัยทางมนุษย์ (Human factors) ได้แก่ ลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนของมนุษย์ เป็นส่วนประกอบในการเกษตร เช่น

2.1 ภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Socio - Economic) คือระดับการศึกษาของเกษตรกร ขนาดของครอบครัว และสภาพการถือครองที่ดิน

2.2 วิทยาการและการจัดองค์การ (Technological - Organization) ได้แก่ การใช้หลักวิทยาการสมัยใหม่ การชลประทาน และการจัดวิธีการในการผลิต (ปัญญา อนันตนาชัย, 2517 : 15) ในกรณีที่ลักษณะทางธรรมชาติที่ส่งเสริมในการเกษตรเหมือนกัน สิ่งที่จะทำให้ผลผลิตมากหรือน้อยและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะดีหรือไม่ ต้องอาศัยปัจจัยทางวัฒนธรรมของครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะช่วยส่งเสริมฐานะของครอบครัว การศึกษาจากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางวัฒนธรรมที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจแตกต่างกัน คือ

การศึกษาของครอบครัว

กุสิด เกรือแกว ได้ศึกษาบทบาทของการศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยกล่าวว่า การลงทุนเพื่อให้ชาวนาได้รับการศึกษาเป็นเครื่องช่วยในการเกษตรกรรมของประเทศได้พัฒนาขึ้น ไม่มีประเทศใดที่มีการคมนาคมดี การชลประทานที่ดี มีเครื่องจักรที่ทันสมัยจะมีความเจริญได้ถ้าชาวนาไม่ได้รับการศึกษา (กุสิด เกรือแกว, 2510 : 73) การที่ชาวนาไม่สามารถจะเปลี่ยนการใช้ที่ดิน เพื่อปลูกพืชอย่างอื่นที่ไ้ผลดีกว่า เนื่องจากที่ดินบางแห่งเหมาะสมกับพืชบางชนิดเท่านั้น เพราะขาดความรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงปลูกพืชชนิดใหม่ ชาวนาบางแห่งปลูกพืชหรือข้าวตามประเพณีที่เคยทำมา บางแห่งปลูกไว้เพื่อความแน่นอนใช้สำหรับบริโภคเป็นอาหารหลักด้วยเหตุนี้อาชีพการทำนาจึงเป็นอาชีพที่ทำกันมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทย (Ingram, James C., 1971 : 263)

*กำลังคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ทรัพยากรดังกล่าวจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเสียก่อน ความจำเป็นในการให้การศึกษาแก่ประชาชนมีมาก เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมักหยิบยกเอาเรื่องการศึกษาของประชากรมาพิจารณาเสมอชาติใดประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาก็ สภาพทางเศรษฐกิจย่อมดีด้วย (Warren, S Thompson 1948 204)

✓ ฉัตรชัย—วานิชสมบัติ / ได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษา จะได้เปรียบผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาในการประกอบอาชีพ เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาย่อมมีโอกาสอ่านเอกสารแนะนำวิธีการเกษตรต่าง ๆ ได้ มีโอกาสขนขวายหาทางก้าวหน้าได้ดี และการศึกษาทำให้คนมีเหตุผล และปฏิบัติได้ง่าย (ฉัตรชัย วานิชสมบัติ, 2511 : 15) ผู้ที่ได้รับการศึกษาคำ จะลำบากในการแนะนำส่งเสริมในการประกอบอาชีพและการที่จะเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าและนายทุน (สวลี กาญจนอนม, 2508 : 13) การศึกษาจากสื่อมวลชนของเกษตรกรจะทำให้เกษตรกรรู้จักการนำเทคนิคใหม่ ๆ มาช่วยในการเกษตร และสื่อมวลชนเป็นวิธีหนึ่งที่รัฐบาลได้

ใช้เพื่อการแนะนำวิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ไปสู่ประชาชน

โรเจอร์ ได้ศึกษาเกษตรกรในรัฐไอโอวา (Iowa) และพบว่า ประชาชนที่เป็นเกษตรกร ได้นำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้โดยได้รับความรู้จากวารสาร 48% และสื่อมวลชนอื่น ๆ ที่จะทำให้ประชากรได้รับการศึกษาคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ (Rogers Everett M. 1960 : 396)

ขนาดของครอบครัว

— มังกร ชัยพันธ์ ได้ศึกษาเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ได้พบว่า ครอบครัวของเกษตรกรเฉลี่ยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7.22 คน ต่อครอบครัว ผู้ที่สามารถทำงานได้ 4.03 คน ต่อครอบครัว นอกนั้นเป็นเกษตรกรและเด็ก (มังกร ชัยพันธ์, 2516 : 11) ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวมากเกินงานที่ป้อน ก็จะมีเกิดการว่างงานในครอบครัว ซึ่งหมายถึงมีจำนวนแรงงานมากกว่างานที่จะทำ เพราะถึงแม้จะมีแรงงานมากก็ไม่เป็นผลให้ผลิตเพิ่มขึ้น ถ้าครอบครัวใดมีสภาพเช่นนี้ ถ้าไม่รู้จักแบ่งงาน หรือแบ่งแรงงานที่เหลือให้ออกไปทำงานอื่น เพื่อเพิ่มรายได้เช่น รับจ้าง ค้าขาย เป็นต้น ก็จะหารายได้ไม่พอกับการใช้จ่าย เพราะรายจ่ายในครอบครัวย่อมมีความสัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกในครอบครัวเรือนั้น ถ้ารายจ่ายต่อกันเท่ากันครอบครัวใหญ่ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินในการครองชีพมากกว่าครอบครัวเล็ก (สมชาย บุญเกษม, 2517 : 10) สมนึก ศรีปลั่ง ผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจการเกษตร กล่าวว่า รายได้ของชาวนาไทย ครอบครัวที่มีสมาชิก 6 คนขึ้นไป จะมีรายได้เฉลี่ยคนละ 195.53 บาทต่อปี เท่านั้นเอง (วารสารเศรษฐกิจชนาการกรุงเทพฯ, 2519 : 353 - 354)

ฉัตรชัย วานิชสมบัติ ได้พบว่า การที่ครอบครัวของเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากเกินไปไม่เหมาะสมกับงาน หรือมีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานจริง ๆ น้อยกว่าผู้บริโภค จึงทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำและเป็นหนี้สิน

(ฉัตรชัย วานิชสมบัติ, 2511 : 20) และการที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ในวัยที่เป็น
แรงงานน้อย แต่มีสมาชิกที่อยู่ในวัยที่ทำงานไม่ได้ เช่น เด็ก ผู้กำลังศึกษา และ
คนชรา จะทำให้ต้องเป็นภาระของผู้ที่ทำงานที่ต้องเลี้ยงดู ต้องนำรายได้มาใช้จ่าย
มากขึ้น ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่าฐานะทางเศรษฐกิจย่อมจะดีกว่า
(สนอง เป้าสุริ, 2509 : 7)

การใช้เทคนิคสมัยใหม่เข้าช่วยในการเกษตรกรรม

โรเจอร์ (Rogers Everett. M.) ได้กล่าวว่า สิ่งที่เป็นสื่อในการที่จะ
ให้เกษตรกรนาเทคนิคใหม่ ๆ ไปใช้ในการเกษตร คือ

1. เกษตรกรได้รับความรู้และข่าวสารจากเพื่อนบ้านที่มีความรู้และ
ได้นำเทคนิคใหม่ไปใช้แล้วเป็นผู้แนะนำ

2. เกษตรกรได้รับจากผู้ขายสินค้าเป็นผู้เข้าไปแนะนำหรือโฆษณา
สินค้า

3. จากการส่งเสริมและการแนะนำจากหน่วยงานของรัฐบาล เช่น
การอบรมเกษตรกรในสาขาต่าง ๆ การแนะนำและการสาธิต

4. เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อมวลชน เช่น วารสาร
หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ (Rogers Everett M. 1960 : 396)

วูด (Wood) ได้ทำการศึกษาระบบการผลิตทางการเกษตรบริเวณ
เทือกเขานูบา (Nuba Mountain) ในซูดาน เขาได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัย
ที่ทำให้การผลิตในบริเวณนี้ได้ผลต่ำ และสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านการ
ผลิตแบบต่าง ๆ เขาได้พบว่า ปัจจัยทางธรรมชาติและวัฒนธรรมต่างส่งผลต่อ
การผลิตที่แตกต่างกัน การนำเอาวิทยาการสมัยใหม่ โดยการนำเครื่องจักรกลเข้า
มาช่วยในการเกษตร จะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าการใช้แรงงานมนุษย์
หรือสัตว์ และจะได้ผลผลิตสูงกว่าด้วย (Wood, Rolond, Gall, 1970, 4006 B

- 4007B)

เจมส์และโจนส์ (James and Jones) ได้กล่าวว่า ลักษณะภูมิประเทศมีความสัมพันธ์กับการใช้เครื่องจักรกลในการเกษตร ถ้าลักษณะภูมิประเทศมีความลาดเอียง 0 - 3 องศา สามารถใช้เครื่องจักรกลทำการเกษตรได้โดยไม่เกิดความเสียหายจากการพังทลายของดิน ถ้าภูมิประเทศมีความลาดเอียง 3 - 8 องศา การใช้เครื่องจักรกลทำการเกษตร การพังทลายของดินมีเพียงเล็กน้อย แต่ก็ยังอยู่ในขั้นที่เหมาะสมในการใช้เครื่องจักรกล ถ้าความลาดเอียงมากกว่า 8 องศา เป็นความลาดเอียงสูงสุดที่ทำการขุดได้โดยใช้เครื่องจักร และถ้าความลาดเอียงมีมากกว่านี้ ไม่เหมาะสมในการใช้เครื่องจักรมาใช้ในการเกษตร เพราะจะทำให้การพังทลายของดินมีมาก

(James and Jones, 1954 : 33)

ลิมเบิร์ด (Limbird) ได้ทำการศึกษาระบบของการเกษตรในบริเวณที่ราบของ รัฐอิลลินอย (Illinois) อินเดียนา (Indiana) และรัฐโอไฮโอ (Ohio) ได้พบว่า ลักษณะของดินที่แตกต่างกันจะทำการเกษตรที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บริเวณของดินกลุ่มอิลลินอย จะมีการทำการเกษตรกรรมแบบผสม (Mixed farming) ส่วนดินกลุ่มวิสคอนซินในรัฐโอไฮโอ และรัฐอินเดียนา จะทำการปลูกข้าวโพดและเลี้ยงสัตว์ (Livestock) ดินกลุ่มวิสคอนซินในรัฐอิลลินอยจะมีการปลูกพืชเมล็ด (Cash Grain Farming) ดังนั้นคุณสมบัติของดินที่แตกต่างกันย่อมเหมาะสมกับการเกษตรที่แตกต่างกันด้วย (Limbird Arthur, 1972 : 2145B)

บิชอปและทูล์เชินส์ ได้ศึกษาปัจจัยในการเกษตรในรัฐคาโรไลนาเหนือ ได้พบว่า การใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตคือไร่นั้น เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง และยังพบว่าประสิทธิภาพในการใส่ปุ๋ยเคมีขึ้นอยู่กับสภาวะธรรมชาติและสภาวะทางเทคนิคบางประการ และความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณปุ๋ยที่ใช้กับผลผลิต -

ของพืชที่ตอบสนองต่อการไถพุ่มมักจะเกี่ยวข้องกับกฎการลดลงของผลได้ (The Law of Diminishing Returns) อยู่เสมอ (Bishop C.E. and Toussaint W.D. 1958 : 53 - 56)

การเข้าร่วมกลุ่มในการผลิตและการจำหน่าย

ถวิล กลิมประเสริฐ ได้กล่าวว่า การเข้าร่วมกลุ่มในการผลิตและจำหน่ายผลผลิต จะเป็นการช่วยให้ลดต้นทุนในการผลิตและขายผลผลิตได้ราคาสูง โดยตัดพ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบ การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีอยู่ทุกประเทศ ในประเทศที่การสหกรณ์เจริญก้าวหน้ามาก เช่น ฟินแลนด์ ไอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ อิสราเอล และญี่ปุ่น สหกรณ์ได้ยกฐานะความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของพลเมืองให้สูงอย่างเห็นได้ชัด (ถวิล กลิมประเสริฐ, 2515 : 18).

สว่าง เจริญวัย ได้ศึกษาบทบาทของสหกรณ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้พบว่า สหกรณ์สามารถปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของชาวนา ซึ่งเป็นผู้ขี้มีและผู้บริโภค เพราะ

1. ช่วยแจกแจงผลประโยชน์ให้หลายทางแม้แต่สิ่งเล็กน้อย และมีส่วนทำให้การแจกแจงรายได้ของประชากรเท่าเทียมกัน
2. สามารถลดความเสียหายของการแข่งขันการผลิตและการจำหน่าย
3. ช่วยทำให้ผู้ผลิตขายสินค้าของตนได้ราคาค่ขึ้นและช่วยผู้บริโภคให้ซื้อสินค้าได้ในราคาถูก
4. ช่วยขยายปริมาณการผลิตและช่วยลดผลเสียหายที่เกิดจากการผันแปรของตลาด ช่วยในภาวะเศรษฐกิจมั่นคง (สว่าง เจริญวัย ; 2509 : 155)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา ปรากฏว่าใน

ระยะเกี่ยวกัน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน หลักทรัพย์โดยเฉลี่ยของสมาชิกสหกรณ์ มีจำนวนสูง ผู้ที่เป็นสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 30,000 บาทต่อปี ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกมีรายได้ครอบครัวละ 21,000 บาทต่อปี (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2511 : 1)

จอห์นสัน (Johnson) กล่าวว่า การผลิตทางด้านการเกษตรในรูปสหกรณ์ให้ผลประโยชน์หลายประการ คือ

1. ช่วยรวบรวมเงินทุนสำหรับการผลิต โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่เหมาะสมและอยู่ในเงื่อนไขที่เหมาะสม
2. สามารถจัดสรรสินเชื่อเพื่อการผลิตออกไปในลักษณะต่าง ๆ ได้นอกจากจัดสรรในรูปเงินสด เช่น จัดในรูปปุ๋ย
3. ช่วยจัดการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลให้มีประสิทธิภาพได้แก่การควบคุมปริมาณการผลิต และการจัดจำหน่ายผลิตผลให้ได้ราคาที่ดีที่สุด
4. การช่วยจัดบริการแนะแนวการผลิต รวมทั้งการอบรมเผยแพร่ทางวิชาการแก่เกษตรกร ซึ่งมีความจำเป็นมากสำหรับเกษตรกรที่ทำการเกษตรขนาดเล็ก
5. เป็นการฝึกกำลังของเกษตรกรให้ร่วมมือกันทำงานในวิถีทางแห่งประชาธิปไตย (Johnson, Webster, 1970 : 322 - 333)

ประเทศอิสราเอลเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานการผลิตในรูปสหกรณ์ได้ผลดี ลักษณะการรวมกลุ่มของเกษตรกรอิสราเอล เพื่อดำเนินการผลิตด้านการเกษตรแบ่งได้ 3 แบบ คือ

1. การจัดนิคมเกษตรกรรวมแบบกิบบูตซ์ มีลักษณะ
 - 1.1 จัดขึ้นจากการสมัครใจของสมาชิกที่มีความต้องการอย่างเดียวกัน
 - 1.2 ผลิตและทรัพย์สินของนิคมเป็นของส่วนรวม สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน และทุกคนต้องทำงาน

1.3 จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยหลักสังคมประชาธิปไตย (Democratic Society)

2. การจัดนิคมเกษตรกรรมแบบโมซาว มีลักษณะ

2.1 สมาชิกจะได้รับการจัดสรรที่ดิน (ที่ดินเป็นของรัฐ) ให้ประกอบอาชีพเป็นสัดส่วนแน่นอน โดยสมาชิกนั้นจะต้องรับผิดชอบค่าเงินธุรกิจในที่ดินที่จัดสรรด้วยตนเอง จะจ้างแรงงานภายนอกไม่ได้

2.2 สมาชิกมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ผลิตได้ มีความเป็นอยู่ในครอบครัวอย่างอิสระ

2.3 สมาชิกจะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันในการจำหน่ายและร่วมกันซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค ดำเนินการในลักษณะสหกรณ์

3. นิคมเกษตรกรรมแบบโมซาว ซิตฟี เป็นนิคมเกษตรกรรมแบบใหม่ของอิสราเอล มีหลักการคือ

3.1 ให้สมาชิกใช้แรงงานตามที่ตนถนัด

3.2 ไม่แบ่งแยกที่ดินเป็นแปลง ๆ ดำเนินการผลิต ในที่ดินส่วนรวมแปลงใหญ่แปลงเดียวกัน

3.3 สมาชิกนิคมได้รับค่าตอบแทนแรงงานตามความจำเป็นตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

3.4 สมาชิกทุกคนสามารถอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เช่น บุตรอาศัยอยู่กับพ่อแม่ได้

3.5 สมาชิกทุกคนสามารถที่จะมีทรัพย์สินเป็นของตนเองได้

สถาบันการผลิตตามที่กล่าวมา นิคมเกษตรกรรมแบบโมซาว นับว่าได้รับความนิยมจากเกษตรกรของอิสราเอลมากที่สุด (ทวี บุญสิทธิ์, 2518 : 83 - 88)

การทำงานของเกษตรกร

ประสาธ หลักศิลา ได้กล่าวถึงสังคมของชาวชนบทของประเทศไทยว่า ชาวชนบทใช้เวลาในการทำงานเกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉลี่ยคนหนึ่งปีละ 100 วัน

และทำงานอย่างอื่นที่นอกเหนือจากการเกษตร แต่เป็นการหารายได้โดยเฉลี่ย 41 วัน
ใน 1 ปี แสดงว่าชาวชนบทได้ใช้เวลาเพื่อหารายได้เพียงหนึ่งในสามของเวลาทั้งปี
ส่วนที่เหลืออีกสองในสามนั้นใช้ไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ คือการหาความบันเทิง
การเล่นการพนัน เป็นต้น (ประสาธน์ หลีกศิลา, 2513 : 45)

มังกร ชัยพันธ์ ได้ศึกษาถึงรายได้ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของไทย พบว่า เกษตรกรได้รายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 10,331.29 บาทต่อปี แยก
รายได้จากการเกษตรกรรม 7,014.16 บาทต่อปี และรายได้ที่ได้จากการทำงาน
นอกฟาร์มเฉลี่ยครอบครัวละ 3,317.13 บาทต่อปี (มังกร ชัยพันธ์, 2516 : 22 –
24) แสดงให้เห็นว่าถ้าครอบครัวทำการเกษตรเพียงอย่างเดียว รายได้ของ
ครอบครัวก็อยู่ในระดับต่ำ ถ้าได้ใช้เวลาว่างจากการเกษตรไปทำงานอื่นเพื่อเพิ่ม
รายได้ ก็จะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

จากการสำรวจของกรมแรงงาน ได้แรงงานในชนบทในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือได้พบว่า ผู้ที่ทำงานทางการเกษตรกรรมอย่างเดียว จะเห็นได้ว่าอัตรา-
ส่วนของเดือนที่ไม่ได้ทำงานมีร้อยละ 21.5 ของจำนวนที่ทำงานทั้งหมด และเดือน
ที่ทำงานไม่เต็มที่มีร้อยละ 14.5 ที่เหลือร้อยละ 64 เป็นเดือนที่ทำงานเต็ม เกษตรกร
ส่วนใหญ่จะทำงานและทำงานเฉพาะในฤดูที่หนาวเพียง 6 – 7 เดือน เท่านั้น คือเริ่ม
จากเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน หรือธันวาคม ถ้าเทียบชั่วโมงทำงานแต่ละวัน
ทำงาน 8 ชั่วโมง ก็จะพบว่าเกษตรกรจะทำงานเพียง 100 วัน เท่านั้น (กรม-
แรงงาน, 2511 : 7 – 10)

ค่านิยม ความเชื่อ และกิจนิสัยของเกษตรกร

โรเจอร์ (Roger) ได้ศึกษาลักษณะของชนบทในประเทศไทย พบว่า
ค่านิยมของสังคม (Social Values) พบว่า คนในชนบทไม่มีความกระตือรือร้นที่
จะให้บุตรได้รับการศึกษาสูง มีความนิยมที่จะมีบุตรมาก ไม่ค่อยมีความสนใจใน

การศึกษา มีชีวิตอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่ต้องการระเบียบอะไร (Rogers Evere H.M. 1960 : 50) ลักษณะของสังคมไทยมีการดำเนินชีวิตไปตามบรรพบุรุษที่เคยปฏิบัติมาเป็นไปตามประเพณีที่เคยกระทำมา ไม่มีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงชีวิตในครอบครัว ชอบมีอิสระในการดำเนินชีวิต นิยมการจัดพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีบวช แต่งงานแบบใหญ่โตเพื่อจะได้รับการยกย่องจากเพื่อนบ้าน ซึ่งบางครั้งจะมีการกู้เงินเพื่อนามาใช้ในการจัดพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้เงินไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มรายได้และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวนาเป็นหนี้สิน (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2506 : 53)

เกษตรกรของชาวไทยมีความเชื่อในสิ่งไม่มีเหตุผล เชื่อในโชคชะตา การช่วยเหลือของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขาดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงครอบครัวด้วยตนเอง (ไพฑูรย์ เครือแก้ว, 2513 : 182) และยอมรับฐานะความเป็นอยู่ในปัจจุบันของตนเอง นิยมการหาความสุขจากความบันเทิง ยอมรับการเป็นฝ่ายรับ (Passive) มากกว่าการที่จะเป็นฝ่ายกระทำ (Active) (สุพิศรา สุภาพ, 2518 : 11 - 12)

โรเบิร์ต (Robert B. Textor) ได้กล่าวว่า - ความเชื่อของชาวชนบทส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม มีความเชื่อในสิ่งไม่มีเหตุผล เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สุขภาพของครอบครัวไม่ดี และเป็นผลให้การทำงานไม่เต็มที่ และในการที่จะล้มเลิกความเชื่อเช่นนั้น มีความลำบากเป็นอย่างยิ่งเพราะชาวชนบทเหล่านั้นมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ (Robert B. Textor, 1958 : 64) ในการที่จะรับเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตรนั้น

วิธีกาทำเนนการ

วิธีกาทำเนนการศีกษา ผู้ศีกษาได้ศีกษาเป็นชั้น ๆ ดังนี้

1. การศีกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและการวิจัย
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศีกษา
4. การเก็บข้อมูล
5. การจัดระเบียบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศีกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและการวิจัย

1.1 การศีกษาแนวทางในการศีกษาเศรษฐกิจของประชากรและปัจจัยที่ทำให้ประชากรมีเศรษฐกิจแตกต่างกันจากเอกสารและผลการวิจัย จากหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดแห่งชาติ และหอสมุด กรมประชาสงเคราะห์

1.2 ศีกษาข้อมูลเบื้องต้น ของนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิพิสัย จ.หนองคาย และนิคมอื่น จากเอกสารของกองนิคมสร้างตนเอง กรมประชาสงเคราะห์

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

2.1 แบ่งครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิพิสัย จ.หนองคาย ตามแบบที่นิคมได้สำรวจฐานะทางเศรษฐกิจไว้ 3 พวก คือ

2.1.1	กลุ่มฐานะดีเป็นนายทุน	250	ครอบครัว
2.1.2	กลุ่มฐานะปานกลาง	1,500	ครอบครัว
2.1.3	กลุ่มฐานะต่ำเลี้ยงตัวเองไม่ได้	598	ครอบครัว

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา คือ

2.2.1 กลุ่มฐานะคือนายทุน 200 ครอบครัว จากครอบครัวทั้งหมด 250 ครอบครัว

2.2.2 กลุ่มฐานะต่ำเลี้ยงตัวเองไม่ได้ 200 ครอบครัว จากครอบครัวทั้งหมด 598 ครอบครัว

2.3 ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 การศึกษาจากแผนที่ และแผนผัง

3.1.1 แผนที่แสดงที่ตั้งนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย แสดงลักษณะภูมิประเทศ ของกรมแผนที่ทหาร L 7017 มาตราส่วน 1:50,000 ระบายที่ 5645 I, III

3.1.2 แผนผังที่ตั้งครอบครัวในนิคมและพื้นที่ประกอบการเกษตรของครอบครัวในนิคม อ.โพธิ์พิสัย จ.หนองคาย

3.2 การวิเคราะห์แผนที่ เพื่อศึกษาลักษณะภูมิประเทศ และบริเวณที่ทำการเกษตรของครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง

3.3 การสำรวจเบื้องต้น จากการสังเกตสภาพความเป็นอยู่และลักษณะภูมิประเทศ การคมนาคม การชลประทาน

3.4 การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาเป็นผู้สัมภาษณ์เอง

3.4.1 สัมภาษณ์ ผู้ปกครองนิคม หัวหน้าเขตนิคม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และเป็นแนวทางในการศึกษา

3.4.2 สัมภาษณ์ จากครอบครัวที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เก็บข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และผลการวิจัยที่ได้ศึกษามา เพื่อช่วยประกอบในการศึกษา

4.2 เก็บข้อมูลจากแผนที่ การสังเกต และการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง นิคม หัวหน้าเทคนิค เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในนิคม

4.3 สัมภาษณ์ จากครอบครัวที่ทำการศึกษาค้นคว้าเอง แบบสัมภาษณ์ ได้สร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมาย และสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5. การจัดระเบียบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้อจากการศึกษา สัมภาษณ์ นำมาจัดระเบียบข้อมูลตามวิธีทางสถิติ เพื่อให้ตรงกับจุดมุ่งหมายและสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.2 ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

5.2.1 การคำนวณหารายเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) คำนวณหาโดยใช้ตัวกลางเลขคณิต (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูล

$\sum X$ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N จำนวนคนในกลุ่ม

5.2.2 การเปรียบเทียบความถี่ของข้อมูลต่าง ๆ ที่แจกแจงและบันทึกไว้เป็นร้อยละ โดยใช้สูตรเปรียบเทียบเป็นร้อยละ (Percentage Ratio)

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

5.2.3 ทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square) เพื่อเปรียบเทียบ
หาความแตกต่างกันตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้

$$\chi^2 = \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

χ^2 คือค่า Chi - Square

f_o คือความถี่ที่ได้มาจริง ๆ

f_e คือความถี่ที่ได้มาจากทฤษฎี

โดยใช้ตาราง Contingency ดังนี้

	A	B	รวม
X	a	b	a + b
Y	c	d	c + d
รวม	a + c	b + d	N

$$\chi^2 = \frac{([ad - bc] - \frac{1}{2}N)^2 N}{(a+b)(a+c)(b+d)(c+d)}$$

5.2.4 ความแปรปรวน (Variance) เป็นการหาความ
แปรปรวน เพื่อบอกการกระจายของข้อมูล ถ้าค่า Variance สูง แสดงว่า
ข้อมูลที่ได้มีการกระจายแตกต่างกันมาก ถ้าค่า Variance ต่ำ แสดงว่าข้อมูล
ที่ได้มีความใกล้เคียงกัน ค่า Variance คำนวณได้จาก

$$s^2 = \frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N - 1)}$$

S^2	คือค่า Variance
Σfx	คือผลรวมของข้อมูล
$(\Sigma fx)^2$	คือผลรวมของข้อมูลยกกำลังสอง
N	คือจำนวนรอบครบถ้วนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2.5 ในการทดสอบความมีนัยสำคัญของผลต่างของมัธยฐาน-
เลขคณิต (Test significance between two means) เพื่อทดสอบดูความแตกต่างว่า
มีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ของกลุ่มที่ศึกษา

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

t แทนค่า Critical Ratio

$\bar{X}_1$ mean ของกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ mean ของกลุ่มที่ 2

S_1^2 Variance ของกลุ่มที่ 1

S_2^2 Variance ของกลุ่มที่ 2

n_1 แทนจำนวนเต็มของกลุ่มที่ 1

n_2 แทนจำนวนเต็มของกลุ่มที่ 2

ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลให้ประชากรในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและสมมุติฐาน จึงได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพของดิน
2. เปรียบเทียบลักษณะของครอบครัวและหัวหน้าครอบครัว
3. เปรียบเทียบการดำเนินการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ
4. เปรียบเทียบรายได้ รายจ่าย และการเก็บออม
5. เปรียบเทียบค่านิยม ความเชื่อ และกิจนิสัยของหัวหน้าครอบครัว

และสมาชิกในครอบครัว

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพของดิน

ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะภูมิประเทศของครอบครัวที่มีฐานะดี และ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ลักษณะภูมิประเทศ	ครอบครัวฐานะดี			ครอบครัวฐานะต่ำ		
	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (ไร่)	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย (ไร่)
ที่ลุ่มน้ำท่วมถึง	33	16.5	4.11	29	14.5	3.91
ที่สูง	200	100	24.32	200	100	24.97
ป่าไม้	3	1.5	3	25	12.5	3.98

จากตาราง 1 ได้แบ่งลักษณะภูมิประเทศในการศึกษาออกเป็น 3 ลักษณะ
ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ที่ลุ่มน้ำท่วมถึง หมายถึง พื้นที่ที่มีความสูง 150 - 153 เมตร
จากระดับน้ำทะเล และเป็นบริเวณที่น้ำท่วมทุกปีในฤดูฝน
2. ที่สูง หมายถึง บริเวณที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่
154 เมตร ขึ้นไป
3. ป่าไม้ หมายถึง บริเวณที่ยังไม่ได้ถางเพื่อใช้ประโยชน์ในการ
เกษตร

จากการศึกษาลักษณะภูมิประเทศพื้นที่ถือครองของครอบครัวที่มีฐานะดี เป็นที่
ลุ่มน้ำท่วมถึง 33 ครอบครัว หรือร้อยละ 16.5 เฉลี่ยครอบครัวละ 4.11 ไร่ เป็น
ที่สูงเฉลี่ยครอบครัวละ 24.32 ไร่ และเป็นป่าไม้ 3 ครอบครัว หรือร้อยละ 1.5

เฉลี่ยครอบครัวละ 3 ไร่ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ พื้นที่ถือครองเป็นหลุมน้ำท่วม 29 ครอบครัว หรือประมาณร้อยละ 14.5 เฉลี่ยครอบครัวละ 3.91 ไร่ เป็นที่สูง เฉลี่ยครอบครัวละ 24.97 ไร่ และเป็นป่าไม้ 25 ครอบครัว หรือร้อยละ 12.5 เฉลี่ยครอบครัวละ 3.98 ไร่ มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งเป็นป่าไม้เพียง 3 ครอบครัว หรือร้อยละ 1.5 และเฉลี่ยครอบครัวละ 3 ไร่

ตาราง 2 เปรียบเทียบความสมบูรณ์ของดิน บริเวณที่ถือครองของครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความสมบูรณ์ของดิน	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ดีมาก	—	—	—	—
ดี	37	18.5	35	17.5
ปานกลาง	102	51	113	56.5
เลว	54	27	42	21
เลวมาก	7	3.5	10	5
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 2 เห็นในการแบ่งความสมบูรณ์ของดินโดยถือหลักจากปริมาณการผลิตข้าวในเนื้อที่ 1 ไร่ ซึ่งไม่ใส่ปุ๋ยหรือบำรุงดินใด ๆ แล้วจำแนกความสมบูรณ์ของดินออกดังนี้

1. ความสมบูรณ์ของดินดีมาก	ผลิตได้มากกว่า	100	ถึง
2. ความสมบูรณ์ของดินดี	ผลิตได้	80 - 100	ถึง
3. ความสมบูรณ์ของดินปานกลาง	ผลิตได้	60 - 80	ถึง
4. ความสมบูรณ์ของดินเลว	ผลิตได้	40 - 60	ถึง
5. ความสมบูรณ์ของดินเลวมาก	ผลิตได้	ต่ำกว่า 40	ถึง

จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวยุคใหม่มีฐานะดี ความสมบูรณ์ของดินดี 37 ครอบครัว หรือร้อยละ 18.5 ความสมบูรณ์ปานกลาง 102 ครอบครัว หรือร้อยละ 51 ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในชั้นเลว 54 ครอบครัว หรือร้อยละ 27 และความสมบูรณ์ของดินเลวมาก 7 ครอบครัว หรือร้อยละ 3.5 ส่วนครอบครัวยุคเก่า พื้นที่ถือครองความสมบูรณ์ของดินดี 35 ครอบครัว หรือร้อยละ 17.5 ความสมบูรณ์ปานกลาง 113 ครอบครัว หรือร้อยละ 56.5 ความสมบูรณ์ของดินชั้นเลว มี 42 ครอบครัว หรือร้อยละ 21 และความสมบูรณ์ของดินชั้นเลวมาก 10 ครอบครัว หรือร้อยละ 5 เมื่อเปรียบเทียบความสมบูรณ์ของดิน ของครอบครัวยุคใหม่มีฐานะดี กับครอบครัวยุคเก่า จะพบว่ามีความแตกต่างกันไม่มาก ครอบครัวยุคใหม่มีฐานะดี ความสมบูรณ์ของดินปานกลาง ร้อยละ 51 ส่วนครอบครัวยุคเก่า ความสมบูรณ์ของดินปานกลาง ร้อยละ 56.5

2. เปรียบเทียบลักษณะครอบครัวและหัวหน้าครอบครัว

ตาราง 3 เปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

สมาชิก	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
13	1	0.5	—	—
12	—	—	2	1.0
11	—	—	4	2.0
10	1	0.5	1	0.5
9	1	0.5	8	4.0
8	2	1.00	15	12.5
7	11	5.5	55	27.5
6	68	34.0	71	35.5
5	84	42.0	42	21.0
4	29	14.5	2	1.0
3	3	1.5	—	—
รวม	200	100	200	100
$\bar{X}$	5.33		6.495	

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกในครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีฐานะดี มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด 13 คน จำนวน 1 ครอบครัว และต่ำสุด 3 คน 3 ครอบครัว

ครอบครัวที่มีฐานะดี 42.0% หรือ 84 ครอบครัว มีจำนวนสมาชิก 5 คน และ 34.0% หรือ 68 ครอบครัว มีสมาชิก 6 คน 14.5% หรือ 29 ครอบครัว มีประชากร 4 คน เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะดี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5.33 คน

ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มี 2 ครอบครัว 1% ที่สมาชิกมากที่สุดคือ 12 คน 4 ครอบครัว ที่มี 11 คน และ 2 ครอบครัว ที่มีสมาชิกน้อยที่สุด คือ 4 คน 71 ครอบครัว 35.5% เป็นกลุ่มที่มากที่สุดมีสมาชิก 6 คน 55 ครอบครัว 27.5% มีสมาชิก 7 คน เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะต่ำมี 6.495 คน ต่อครอบครัว แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีสมาชิกในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีฐานะดีทั้งจำนวนและรายเฉลี่ย 1.155 คน

ตาราง 4 ทดสอบความแตกต่างของจำนวนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มฐานะดีและกลุ่มฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่าง	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดีและ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	5.33	1.93	6.50	1.91	-8.44 ^{**}

จากตาราง 4 การทดสอบความแตกต่างของจำนวนสมาชิกในครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จากค่า t แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

การที่ครอบครัวฐานะต่ำมีจำนวนสมาชิกมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี เพราะครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีแนวความคิดที่จะมีบุตรเพื่อมาช่วยในการทำงาน และไม่มีการวางแผนครอบครัวไว้ในอนาคต ในการมีบุตร และการที่มีฐานะต่ำจึงไม่สามารถ

แยกครอบครัวออกจากพ่อแม่ไม่ได้จึงอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ครอบครัวที่มีฐานะดี บางครอบครัวจะจ้างแรงงานอยู่รวมด้วย จึงทำให้มีสมาชิกมากในบางครอบครัว

ตาราง 5 แสดงจำนวนสมาชิกของครอบครัวที่มีฐานะดี จำแนกตามอายุ และ เพศ

เพศ	อายุ 1-16 ปี		อายุ 16-60ปี		60 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	248	23.29	271	25.45	18	1.70	537	50.42
หญิง	245	23.00	262	24.60	21	1.96	528	49.58
รวม	493	46.29	533	50.06	39	3.66	1065	100

ตาราง 5 เมื่อจำแนกสมาชิกในครอบครัวฐานะดีออกตามอายุและเพศจะพบว่า สมาชิกในครอบครัวส่วนมากร้อยละ 50.06 อายุระหว่าง 16 - 60 ปี เป็นชาย ร้อยละ 25.45 หญิงร้อยละ 24.60 ซึ่งถือว่าเป็นแรงงานที่แท้จริงร้อยละ 46.29 มีอายุระหว่าง 1 - 16 ปี เป็นชายร้อยละ 23.29 เป็นหญิงร้อยละ 23.00 กลุ่มนี้ ยังไม่เป็นแรงงานที่เต็มที่ และบางคนยังอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาอยู่ และร้อยละ 3.66 อายุ มากกว่า 60 ปี นับว่าเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยชรา ทำงานได้ไม่เต็มที่ จึงไม่ถือว่าเป็นแรงงาน เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าจำนวนสมาชิกทั้งหมดของครอบครัวที่มีฐานะดี 1,065 คน เป็นแรงงานที่แท้จริง 533 คน หรือร้อยละ 50.06 นอกนั้นเป็นแรงงานที่ทำงานได้ ไม่เต็มที่

ตาราง 6 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จำนวนตามเพศ
และอายุ

เพศ	อายุ 1-16 ปี		อายุ 16-60ปี		60 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	325	25.08	298	22.94	24	1.85	647	49.87
หญิง	253	19.48	372	28.64	27	2.01	652	50.13
รวม	578	44.56	670	51.58	51	3.86	1299	100

ตาราง 6 เมื่อจำแนกสมาชิกของครอบครัวที่มีฐานะต่ำออกตามอายุและเพศ พบว่า จำนวนสมาชิก ร้อยละ 51.58 มีอายุอยู่ระหว่าง 16 - 60 ปี ซึ่งเป็นชาย ร้อยละ 22.94 และเป็นหญิงร้อยละ 28.64 สมาชิกที่มีอายุอยู่ระหว่าง 1 - 16 ปี มีร้อยละ 44.56 เป็นชายร้อยละ 25.08 เป็นหญิง 19.48 และสมาชิกที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 3.86 ดังนั้นจะพบว่า สมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานที่แท้จริงมีเพียงร้อยละ 51.58

เมื่อเปรียบเทียบแรงงานที่ทำงานได้เต็มที่ของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ พบว่า ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีจำนวนมากกว่าทั้งจำนวนและร้อยละ

ตาราง 7 แสดงเปรียบเทียบอายุของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีกับ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

อายุ	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
>60	7	3.5	4	2.0
55 - 59	12	6.0	7	3.5
50 - 54	9	4.5	21	10.5
45 - 49	37	18.5	48	24.0
40 - 44	45	22.5	54	27.0
35 - 39	63	31.5	31	15.5
30 - 34	21	10.5	28	14.0
25 - 29	6	3.0	6	3.0
<24	-	-	1	0.5
$\bar{X}$	41.9		42.45	

ตาราง 7 เปรียบเทียบอายุของหัวหน้าครอบครัว ที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี หัวหน้าครอบครัวที่อายุมากกว่า 60 ปี 7 คน หรือร้อยละ 3.5 มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ซึ่งมี 4 คน หรือร้อยละ 2 และหัวหน้าครอบครัวที่อายุต่ำสุด 25 - 29 ปี 6 ครอบครัว หรือ 3% และส่วนมาก 31.5% หรือ 63 ครอบครัว ของครอบครัวที่มีฐานะดีมีอายุระหว่าง 35 - 39 ปี ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัวที่มีอายุต่ำสุด 24 ปี

1 ครอบครัว ที่เป็นเช่นนั้นเพราะบิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวเดิมอยู่ในวัยชรามาก จึงให้บุตรได้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวแทน และส่วนมาก 27% , 54 ครอบครัว ของ ครอบครัวฐานะต่ำมีอายุระหว่าง 40 – 44 ปี เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของอายุ หัวหน้าครอบครัวของทั้ง 2 กลุ่ม จะพบว่า หัวหน้าครอบครัวมีฐานะต่ำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 42.45 ปี จะมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 41.9 ปี

ตาราง 8 ทดสอบความแตกต่างอายุของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีและ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	s_1^2	$\bar{X}_2$	s_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	41.9	148.10	42.45	59.10	- .5404

ตาราง 8 การทดสอบความแตกต่างมัชฌิมเลขคณิตของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่าไม่มีความแตกต่างกัน แสดงว่าอายุของหัวหน้า ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ไม่มีความแตกต่างกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีกับ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ระดับการศึกษา	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ม.ศ.4 – ม.ศ.6	1	0.5	—	—
ม.ศ.1 – ม.ศ.3	15	7.5	11	5.5
ป.5 – ป.7	40	20.0	23	11.5
ป.1 – ป.4	139	69.5	154	77.0
ไม่ได้รับการศึกษา	5	2.5	12	6.0
รวม	200	100	200	100

ตาราง 9 การเปรียบเทียบระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวร้อยละ 69.5 หรือ 139 ครอบครัว ของครอบครัวที่มีฐานะดี หัวหน้าครอบครัวจบชั้น ป.4 ร้อยละ 20.0 หรือ 40 ครอบครัว จบชั้น ป.5 – ป.7 ร้อยละ 7.5 จบชั้น ม.ศ. 1 – ม.ศ.3 และมี 1 ครอบครัวที่หัวหน้าจบชั้น ม.ศ.6 นอกนั้น หรือ 5 ครอบครัวร้อยละ 2.5 ไม่ได้รับการศึกษา ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัวส่วนมาก 154 ครอบครัว หรือร้อยละ 77 มีระดับการศึกษา ป.1 – ป.4 23 ครอบครัว มีระดับการศึกษา ป.5 – ป.7 11 ครอบครัว ม.ศ.1 – ม.ศ.3 และนอกนั้น 12 ครอบครัวไม่ได้รับการศึกษา แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี มีระดับการศึกษาสูงกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ตาราง 10 เปรียบเทียบการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของหัวหน้าครอบครัว
ที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ลักษณะการรับ	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ดูและฟังจากโทรทัศน์	3	1.5	—	—
ฟังวิทยุ	154	77.0	168	84.0
อ่านจากหนังสือพิมพ์และ				
วารสาร	26	13.0	14	7.0
รับจากเพื่อนบ้าน	5	2.5	10	5.0
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	12	6.0	8	4.0
รวม	200	100	200	100

ตาราง 10 ลักษณะการรับข่าวสารของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม ส่วนมากจะ
รับข่าวสารจากวิทยุ คือครอบครัวฐานะดี 154 ครอบครัว 77% และครอบครัวฐานะ
ต่ำ 168 ครอบครัว 84% ส่วนการรับข่าวสารจากที่อื่น ครอบครัวที่มีฐานะดี 26
ครอบครัว อ่านจากหนังสือพิมพ์ และวารสาร 12 ครอบครัว จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
5 ครอบครัว จากเพื่อนบ้าน 3 ครอบครัว จากโทรทัศน์ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ
14 ครอบครัว จากหนังสือพิมพ์และวารสาร 10 ครอบครัว รับจากเพื่อนบ้านและ
8 ครอบครัวจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตาราง 11 แสดงความถี่ในการรับข่าวสารของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวฐานะต่ำ

ความถี่ในการรับข่าวสาร	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกวัน	149	74.5	105	52.5
นาน ๆ ครั้ง	38	19.0	76	38.0
เป็นครั้งคราวแล้วแต่โอกาส	13	6.5	19	9.5
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 11 ความถี่ในการรับข่าวสารของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี รับข่าวสารบ่อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ คือ 74.5% หรือ 149 ครอบครัว ของครอบครัวที่มีฐานะดี รับข่าวสารทุกวัน ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีเพียง 105 ครอบครัว หรือ 52.5% และ 76 ครอบครัว 38% จะรับนาน ๆ ครั้ง นอกนั้น และแต่ละจะมีโอกาส ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดี มีเพียง 38 ครอบครัว ที่นาน ๆ ครั้งจะรับข่าวสาร และนอกนั้นแล้วแต่โอกาสที่เป็นเช่นนี้ เพราะครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มักนิยมรับฟังที่เกี่ยวกับความบันเทิง เช่น เพลง ละคร มากกว่าที่จะสนใจฟังข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ

ตาราง 12 แสดงชนิดของข่าวสารที่สนใจของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี
และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ชนิดของข่าวสาร	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ข่าวสารเกษตร	97	48.5	113	56.5
ข่าวสารพาณิชย์	84	42.0	72	36.0
ข่าวสารเมือง	15	7.5	10	5.0
อื่น ๆ	4	2.0	5	2.5
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 12 ข่าวสารที่สนใจที่หัวหน้าครอบครัวทั้งสองรับอยู่เสมอ ครอบครัวที่มีฐานะดี จะสนใจในข่าวเกษตร 48.5% ข่าวการพาณิชย์ 42% ข่าวการเมือง 7.5% ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ สนใจในข่าวสารเกษตร 113 ครอบครัว หรือ 56.5% มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี เพราะครอบครัวที่มีฐานะต่ำส่วนมากมีอาชีพทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว และข่าวการพาณิชย์ 36% ข่าวการเมือง 5% ข่าวการเมือง 5% ครอบครัวที่มีฐานะดี มีความสนใจในข่าวพาณิชย์เป็นลำดับสอง เพราะมีอาชีพทางการค้าอีกอาชีพหนึ่ง และเป็นพ่อค้าคนกลาง เช่น รับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เพื่อนำไปขายอีกต่อหนึ่ง จึงมีความสนใจเกี่ยวกับราคาสินค้า

3. เปรียบเทียบการดำเนินงานทางการเกษตร และอาชีพอื่น ๆ

ตาราง 13 แสดงการแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรกรรมของครอบครัวที่มี
ฐานะดี

จำนวนไร่	ทำนา	พืชไร่	สวน	เลี้ยงสัตว์
> 24	21	5	—	—
23 - 24	42	4	—	—
21 - 22	51	—	—	—
19 - 20	36	—	—	—
17 - 18	18	—	—	—
15 - 16	23	—	—	—
13 - 14	—	—	—	—
11 - 12	—	—	—	—
9 - 10	—	23	—	—
7 - 8	—	18	—	—
5 - 6	—	32	4	—
3 - 4	—	43	7	—
< 2	—	17	19	8
รวม	191	142	30	8
$\bar{X}$	20.85	6.51	2.5	1.5

จากตาราง 13 แสดงการแบ่งเนื้อที่ในการทำการเกษตรของครอบครัวที่มี
ฐานะดี จากเนื้อที่ประมาณ 25 ไร่ ตามที่ได้รับการจัดสรรจากนิคม ส่วนมากคือ

191 จาก 200 ครอบครัวยุ่ จะใช้ในการทำนา เฉลี่ยแล้ว 20.85 ไร่ และที่เหลือ 9 ครอบครัวยุ่ ที่ใช้ในการปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพด เป็นต้น และจะมีการแบ่งเนื้อที่จากการทำนามาปลูกพืชไร่ 142 ครอบครัวยุ่ เฉลี่ย 6.51 ไร่ ต่อ ครอบครัวยุ่ นอกนั้นจะใช้ในการทำสวนผลไม้และสวนพืชล้มลุก เช่น ฝรั่ง แตง 30 ครอบครัวยุ่ เฉลี่ย 2.5 ไร่ และเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด ไก่ สุกร ปลูกใบหม่อน อีก 8 ครอบครัวยุ่ เฉลี่ย 1.5 ไร่ ดังนั้นจะเห็นว่าเนื้อที่ส่วนมากใช้ในการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัวยุ่

ตาราง 14 แสดงการแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรของครอบครัวยุ่ที่มีฐานะต่ำ

ไร่	ทำนา	พืชไร่	สวน	เลี้ยงสัตว์
>24	81	-	-	-
23 - 24	37	-	-	-
21 - 22	49	-	-	-
19 - 20	28	-	-	-
17 - 18	4	-	-	-
15 - 16	1	-	-	-
13 - 14	-	-	-	-
11 - 12	-	-	-	-
9 - 10	-	-	-	-
7 - 8	-	-	-	-
5 - 6	-	21	3	-

ตาราง 14 (ต่อ)

ไร่	ทำนา	พืชไร่	สวน	เลี้ยงสัตว์
3 - 4	-	37	5	-
1 - 2	-	7	11	20
รวม	200	65	19	20
$\bar{X}$	22.90	2.2	0.87	1.5

จากตาราง 14 การแบ่งพื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ
ส่วนมากเนื้อที่ทั้งหมดจะทำนา เฉลี่ยแล้ว 22.90 ไร่ ของทุกครอบครัวจะทำนามีการปลูกพืชไร่ 65 ครอบครัว เฉลี่ย 2.2 ไร่ ทำสวน 19 ครอบครัว เฉลี่ย .87 ไร่ เลี้ยงสัตว์ 20 ครอบครัว การแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะทำนามากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งมีการปลูกพืชไร่มากกว่า เพราะฉะนั้นจึงทำให้รายได้แตกต่างกัน เพราะพื้นที่เหมาะแก่การปลูกพืชไร่มากกว่า และไถ่ราคาดีกว่าขาย

ตาราง 15 แสดงการใช้แรงงานในการทำงานของครอบครัวที่มีฐานะดี

จำนวนแรงงาน	การเกษตร		รับจ้าง		ค้าขาย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7	9	4.5	—	—	—	—
6	12	6.0	—	—	—	—
5	34	17.0	—	—	—	—
4	97	48.5	—	—	3	5.77
3	45	22.5	4	12.5	9	17.31
2	3	1.5	4	12.5	15	28.84
1	—	—	24	75.0	25	48.08
รวม	200	100	38	100	52	100
$\bar{X}$	4.22		1.53		1.81	

จากตาราง 15 การใช้แรงงานในครอบครัวในการทำงานแต่ละชนิดของครอบครัวที่มีฐานะดี การเกษตร จะใช้แรงงานที่มีอยู่เฉลี่ย 4.22 คน 48.5% หรือ 97 ครอบครัว จะใช้ 4 คน แรงงานที่ไปรับจ้างทำงานอื่น ๆ และรับราชการ มี 38 ครอบครัว เฉลี่ย 1.53 คน และทำการค้า 52 ครอบครัว 1.81 คน แรงงานที่ใช้ในการทำงานชนิดต่าง ๆ 1 คน อาจทำงานหลายชนิด เช่น เมื่อหมดฤดูทำนา หรือว่างจากการเกษตร อาจไปรับจ้าง หรือค้าขาย ก็ได้

ตาราง 16 แสดงการใช้แรงงานของครอบครัวที่มีฐานะต่ำในการทำงาน

จำนวนแรงงาน	การเกษตร		รับจ้าง		ค้าขาย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8	1	.5	—	—	—	—
7	25	12.5	—	—	—	—
6	38	19.0	—	—	—	—
5	52	26.0	—	—	—	—
4	47	23.5	—	—	—	—
3	39	19.5	4	13.7	—	—
2	5	2.5	5	17.8	2	10
1	—	—	20	68.5	18	90
รวม	200	100	29	100	20	100
$\bar{X}$	4.93		1.10		1.2	

จากตาราง 16 การใช้แรงงานของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ในการเกษตร ใช้แรงงาน 4.93 คน รับจ้าง 29 ครอบครัว เฉลี่ย 1.10 คน และค้าขาย 20 ครอบครัว 1.2 คน เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวที่มีฐานะดี จะใช้แรงงานในการเกษตรมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ส่วนจำนวนครอบครัวและรายเฉลี่ยในการรับจ้าง และการค้าขายจะน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี

ตาราง 17 ทดสอบความแตกต่างการใช้แรงงานทั้งหมด จากจำนวนสมาชิก
ในครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	4.217	1.354	4.981	1.445	58.769**

จากตาราง 17 การทดสอบสถิติเลขคณิตของการใช้แรงงานทั้งหมดใน
ครอบครัว ของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่ามีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำใช้แรงงานมากกว่าครอบครัว
ที่มีฐานะดี แต่มีงานที่ห้าน้อยกว่า เป็นการใช้แรงงานไม่เหมาะสมกับงาน เพราะ
งานที่ห้าน้อย แต่แรงงานมีมาก จึงทำให้เกิดการทำงานไม่เต็มที่ จึงเป็นการ
สูญเสียค่าทางแรงงาน แต่ในการใช้รายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี เพราะ
มีสมาชิกมากกว่า ดังนั้นฐานะทางเศรษฐกิจจึงต่ำกว่า

ตาราง 18 เปรียบเทียบเวลาในการทำงานของแต่ละวัน ในการเกษตร
ของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ชั่วโมง	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11	5	2.5	—	—
10	15	7.5	10	5.0
9	25	12.5	4	2.0
8	74	37.0	42	21.0
7	68	34.0	83	41.5
6	11	5.5	38	19.0
5	2	1.0	24	12.0
4	—	—	9	4.5
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 18 เปรียบเทียบการทำงานในการเกษตรใน 1 วัน ครอบครัวที่มีฐานะดี จะมีเวลาทำงานมากกว่า 37% จะทำงานวันละ 8 ช.ม. ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 41.5% จะทำงาน 7 ช.ม. การทำงานของครอบครัวฐานะดีสูงสุด 11 ช.ม. และต่ำสุด 5 ช.ม. 1% ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทำงานสูงสุด 10 ช.ม. 5% และทำงานต่ำสุด 4 ช.ม. 4.5% แสดงให้เห็นว่าการใช้เวลาในการทำ การเกษตรต่อ 1 วัน ครอบครัวที่มีฐานะดี จะทำงานมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ตาราง 19 ทดสอบความแตกต่างการใช้เวลาในการเกษตรใน 1 วัน
ของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	7.87	1.29	6.71	1.32	7.2056 ^{**}

จากตาราง 19 การทดสอบความแตกต่างการใช้เวลาในการเกษตรใน 1 วัน ของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่ากลุ่มทั้งสองมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ทำงานในการเกษตร 1 วัน มีชั่วโมงทำงานมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เฉลี่ย 1.16 ช.ม. และครอบครัวที่มีฐานะดี มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากกว่า

ตาราง 20 เปรียบเทียบการใช้เวลาในการทำงานประจำวันของ
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ชั่วโมง	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11	1	0.5	—	—
10	4	2.0	—	—
9	11	5.5	—	—
8	48	24.0	2	1.0

ตาราง 20 (ต่อ)

ชั่วโมง	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7	64	32.0	4	2.0
6	59	29.5	29	9.5
5	8	4.0	81	40.5
4	5	2.5	76	38.0
3	—	—	8	4.0
รวม	200	100	200	100
$\bar{X}$	6.89		4.76	

จากตาราง 20 เปรียบเทียบการทำงานประจำวัน นอกเวลาทำการเกษตร ของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 32% หรือ 64 ครอบครัว ของครอบครัวที่มีฐานะดี ทำงานวันละ 7 ช.ม. และทำงานสูงสุด 11 ช.ม. 1 ครอบครัว ทำงานต่ำสุด 4 ช.ม. 5 ครอบครัว ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 40.5% หรือ 81 ครอบครัว ทำงานวันละ 5 ช.ม. สูงสุด 8 ช.ม. 2 ครอบครัว และน้อยกว่า 3 ช.ม. 8 ครอบครัว ซึ่งน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี และค่าเฉลี่ยทั้งหมดในการทำงานของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม ครอบครัวที่มีฐานะดี เฉลี่ย 6.89 ช.ม. ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เฉลี่ย 4.76 ช.ม. น้อยกว่า 2.13 ช.ม. งานที่ครอบครัวที่มีฐานะดีทำส่วนมากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย ส่วนในครอบครัว ขอมแซม เครื่องมือทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และสวน และงานที่ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ส่วนมากเป็นงานภายในครัวเรือน จักสาน สวนครัว และเลี้ยงสัตว์

ตาราง 21 ทดสอบความแตกต่างในการใช้เวลาทำงานประจำวันของ
ครอบครัวที่มีฐานะสูงกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	6.98	1.41	4.76	.799	21.188 **

จากตาราง 21 การทดสอบความแตกต่างของมัธยฐานของทั้งสองกลุ่ม แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ทำงานมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ซึ่งใช้เวลาส่วนมากไปในสิ่งไม่เกิดประโยชน์ เช่น การดูหรือเล่นการพนัน การนั่งสนทนา และการเที่ยวเตร่ และไม่มัวงานประจำที่จะทำเมื่อหมดฤดูในการทำการเกษตรแล้ว ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดีจะหางานอื่นทำ เมื่อเลิกจากการเกษตร เช่น ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ทำสวนครัว เป็นต้น

ตาราง 22 เปรียบเทียบการทำงานใน 1 ปี ของครอบครัวที่มีฐานะดีกับ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

เดือน	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5	—	—	1	.50
6	—	—	81	40.50
7	13	6.50	59	29.50
8	12	6.00	44	22.00
9	86	43.00	13	6.50
10	25	12.50	2	1.00
11	43	21.50	—	—
12	21	10.50	—	—
รวม	200	100	200	100
$\bar{X}$	9.68		6.97	

จากตาราง 22 แสดงเวลาการทำงานใน 1 ปี ของครอบครัวที่มีฐานะดีและ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดี 21 ครอบครัว หรือร้อยละ 10.50 มีการ
ทำงานตลอดปี ครอบครัวที่ทำงานต่ำสุด 13 ครอบครัว ทำงานเพียง 7 เดือน
เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะดี ทำงานปีละ 9 เดือน ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทำงาน
มากที่สุด 10 เดือน 2 ครอบครัว และทำงานน้อยสุดเพียง 5 เดือน 1 ครอบครัว เฉลี่ยแล้ว
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทำงานปีละ 6.97 เดือน น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของครอบครัวที่มีฐานะดี
2.71 เดือน

ตาราง 23 ทดสอบความแตกต่างเวลาในการทำงานทั้งปีของครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	9.68	1.79	6.96	1.50	21.2109**

จากตาราง 23 การทดสอบความแตกต่างมีสถิติแสดงปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดีมีการทำงานมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำส่วนมากจะมีอาชีพในการทำนาเพียงอย่างเดียว และเมื่อหมดฤดูทํานาก็ไม่ไปประกอบอาชีพอื่น และในฤดูทํานาก็ไม่ได้ทำงานอย่างเต็มที่ เมื่อปักดำเสร็จก็จะปล่อยว่างไม่ได้ดูแลและบำรุงข้าวที่ปลูกอย่างจริงจัง รอจนกระทั่งได้เวลาเก็บเกี่ยว ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดี ได้มีการทำงานอยู่ตลอด มีการปลูกพืชไร่ในพื้นที่บางแห่งที่ไม่เหมาะสมในการทำนา และใช้เวลาที่ว่างจากการทำการเกษตร ไปทำการค้าขายและอาชีพอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ ตลอดจนการแบ่งแรงงานที่มีอยู่อย่างเหมาะสมกับงาน

ตาราง 24 เปรียบเทียบการใช้วิทยากรสมัยใหม่ในการเกษตรของ
ครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

กลุ่มครอบครัว	ใช้วิทยากรสมัยใหม่		ไม่ได้ใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวที่มีฐานะดี	178	89.00	22	11.00
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	63	32.50	137	68.50

จากตาราง 24 ครอบครัวที่มีฐานะดีใช้วิทยากรสมัยใหม่ในการเกษตร 89% และไม่ได้ใช้ 11% ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ใช้วิทยากรสมัยใหม่ 32.50% น้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี และไม่ได้ใช้วิทยากรสมัยใหม่ 68.50%

ตาราง 25 ทดสอบความแตกต่างการใช้วิทยากรสมัยใหม่ในการเกษตรของ
ครอบครัวที่มีฐานะดี กับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง	ใช้	ไม่ได้ใช้	รวม	χ^2
ครอบครัวที่มีฐานะดี	178	22	200	62.10
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	63	137	200	
รวม	241	159	400	

ที่ระดับ .01 $df = 1$ ค่าไคสแควร์ 6.64 ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มากกว่าค่าไคสแควร์ในตาราง แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี ไม่ใช้วิทยากรสมัยใหม่

ในการเกษตรมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ดังนั้นการใช้วิทยาการสมัยใหม่ในการเกษตรจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ไร่รายได้เพิ่มขึ้น และทำให้ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น

ตาราง 26 เปรียบเทียบการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตรของ
กลุ่มครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

กลุ่มตัวอย่าง	เข้าร่วมกลุ่ม		ไม่เข้าร่วมกลุ่ม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวที่มีฐานะดี	171	85.50	29	14.50
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	34	17.00	166	83.00

จากตาราง 26 การเปรียบเทียบการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร เช่น การเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มชาวนา กลุ่มการค้าขาย เป็นต้น ปรากฏว่าครอบครัวที่มีฐานะดีไม่เข้าร่วมถึง 85.50% ไม่ได้รวม 14.50% เท่านั้น ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เข้าร่วมเพียง 17% และไม่เข้าร่วม 83% ดังนั้นจะเห็นว่ากลุ่มครอบครัวที่มีฐานะดีเข้าร่วมมากกว่า 65.50%

ตาราง 27 ทดสอบความแตกต่างในการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินงานทาง
การเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	รวม	χ^2
ครอบครัวที่มีฐานะดี	171	29	200	
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	34	166	200	
รวม	205	195	400	93.22

ที่ระดับ .01 $df = 1$ ค่า $\chi^2 = 6.64$ ค่า χ^2 ที่คำนวณได้มากกว่า
ค่าในตารางไคสแควร์ จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ครอบครัวที่เข้าร่วมกลุ่มในการ
ดำเนินงานทางการเกษตร จะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวที่ไม่ได้เข้าร่วม
เพราะการเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร จะได้รับผลในการผลิตผลผลิต
ทางการเกษตร และการซื้อขายสินค้า ช่วยส่งเสริมในการลงทุนและได้รับความรู้
ในการผลิตมากขึ้น คัดปัญหาพ่อค้าคนกลางที่เอาเปรียบในการซื้อและขาย ทำให้
ได้ซื้อสินค้าที่นำมาใช้ในการเกษตรถูกลง และสามารถขายสินค้าผลิตผลทางการเกษตร
ได้ราคาดีขึ้น ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อสินค้าโดยการกดราคา
จึงเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้

4. เปรียบเทียบรายได้ รายจ่าย และการเก็บออม

ในการจัดระเบียบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์รายได้ รายจ่าย และ
การเก็บออมของครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ (จากตาราง 28 -
29, 30, 32, 33, 34, 36) ได้ยึดหลักดังนี้

1. การจัดพิสัย (Range) ยึดเกณฑ์จากค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด
ของข้อมูล ($H - L$)

2. การกำหนดช่วงของข้อมูล (class interval) ได้กำหนดตามความเหมาะสมของข้อมูลแต่ละประเภท

3. การหาค่าต่ำสุดและสูงสุดของแต่ละช่วงโดยใช้สูตร

$$\text{ค่าคะแนนแต่ละช่วง} = \frac{\text{Range}}{\text{Class interval}}$$

4. ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean)

$\sum X$ คือ ผลรวมของผลคูณของความถี่กับค่ากลาง ของค่าแต่ละช่วง
(ยกเว้นค่าต่ำสุดและสูงสุดที่ใช้ค่าเดิม)

N คือ จำนวนครอบครัว

ตาราง 28 แสดงรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะดี โดยแยกประเภทของรายได้

รายได้	รายได้จากการทำนา		รายได้จากการปลูกพืชไร่		รายได้จากการเลี้ยงสัตว์		รายได้จากการรับจ้าง		รายได้จากการค้าขาย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 2,500	-	-	-	-	4	50.00	3	8.81	30	57.61
2,501 -										
5,000	-	-	-	-	2	25.00	6	17.61	-	-
5,001 -										
7,500	2	1.05	44	41.49	2	25.00	12	35.59	-	-
7,501 -										
10,000	7	3.66	37	34.89	-	-	1	2.91	-	-

ตาราง 28 (ต่อ)

รายได้	รายได้จากการทำนา		รายได้จากการปลูกพืชไร่		รายได้จากการเลี้ยงสัตว์		รายได้จากการรับจ้าง		รายได้จากการค้าขาย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10,001-				.		-			-	-
12,500	11	5.75	7	6.61	-	-	1	2.91	-	1
12,501-										
15,000	66	34.52	2	1.89	-	-	22	2.82	-	-
15,001-										
17,500	38	19.87	3	2.83	-	-	4	11.72	-	-
17,501-										
20,000	47	24.58	4	3.78	-	-	1	2.91	-	-
20,001-										
22,500	12	6.34	-	-	-	-	1	2.91	-	-
22,501-										
25,000	8	4.25	-	-	-	-	3	8.81	1	1.92
25,001-										
27,500	-	-	1	.95	-	-	-	-	4	7.69
27,501-										
30,000	-	-	2	1.89	-	-	-	-	8	15.38
>30,000	-	-	6	5.66	-	-	-	-	9	17.30
รวม	191	100	106	100	8	100	34	100	52	100
$\bar{X}$ =	16,459		9,892		3,125		9,558		12,812	

จากตาราง 28 แสดงรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะดี แบ่งตามประเภท รายได้ การหาค่าเฉลี่ยใช้วิธีการหาจากหน้า 52 - 53

1. รายได้จากการทำนา ครอบครัวที่มีฐานะดี มีอาชีพในการทำนา 191 ครอบครัว จาก 200 ครอบครัว หรือ 95.50% รายได้จากการทำนาครอบครัว ที่ได้สูงสุด 8 ครอบครัว 4.28% ได้รายได้จากการทำนาปีละ 22,500 - 25,000 บาท ต่อปี และครอบครัวที่ได้น้อยที่สุด 2 ครอบครัว ได้ปีละ 5,000 - 7,500 บาท มี ประมาณ 66 ครอบครัว เป็นกลุ่มที่มากที่สุดที่ได้รายได้ประมาณ 12,500 - 15,000 บาท ต่อปี เมื่อศึกษาที่รายได้เฉลี่ยแล้วรายได้เฉลี่ยในการทำนาจะได้ประมาณ 16,459 บาท ต่อปี

2. รายได้จากการปลูกพืชไร่ เช่น ปอ สับปะรด มันสำปะหลัง ข้าวโพด เป็นต้น 106 ครอบครัว หรือ 53% ของครอบครัวทั้งหมด มีการทำการปลูก พืชไร่ด้วย ครอบครัวที่ได้รายได้จากการปลูกพืชไร่มากที่สุด 6 ครอบครัว 5.66% มี รายได้ต่อปีมากกว่า 30,000 บาท ครอบครัวที่ได้น้อยสุดได้ประมาณ 5.66% มีรายได้ ต่อปีมากกว่า 30,000 บาท ครอบครัวที่ได้น้อยสุด ได้ประมาณ 5,00 - 7,500 บาท ต่อปี เฉลี่ยแล้วจะมีรายได้ประมาณ 9,892 บาท ต่อปี ต่อครอบครัว

3. รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 8 ครอบครัว ได้รายได้เฉลี่ยประมาณ 3,125 บาทต่อปี

4. รายได้จากการรับจ้างทำงานและการรับราชการของสมาชิกใน ครอบครัว จาก 34 ครอบครัว ได้รายได้เฉลี่ยประมาณครอบครัวละ 9,558 บาท ต่อปี

5. รายได้จากการค้าขาย ผลผลิตทางการเกษตรที่ไม่ใช่เป็นผู ผลิตเอง คือทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง และการค้าขายสินค้าโดยการตั้งร้านขายสินค้า ที่จำเป็นในท้องถิ่น ได้รายได้สูงสุดปีละ 30,000 บาท และได้ต่ำสุดประมาณ 2,500 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้วได้ครอบครัวละ 12,812 บาทต่อปี

ตาราง 29 แสดงประเภทรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

รายได้จาก	การทํานา		พืชไร่		เลี้ยงสัตว์		รับจ้าง		ค้าขาย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<2,500	—	—	10	15.00	20	100.00	15	51.93	18	90.00
2,500—										
5,000	2	1.00	9	13.50	—	—	7	24.44	1	5.00
5001—										
7,500	27	18.50	22	35.00	—	—	—	—	1	5.00
7,501—										
10,000	45	22.50	8	12.00	—	—	—	—	—	—
10,001—										
12,500	68	34.00	10	15.00	—	—	2	6.99	—	—
12,501—										
15,000	38	19.00	4	5.00	—	—	3	9.54	—	—
15,001—										
17,500	10	5.00	2	3.00	—	—	—	—	—	—
17,501—										
20,000	6	3.00	1	1.50	—	—	1	3.55	—	—
20,001—										
22,500	4	2.00	—	—	—	—	1	3.55	—	—
>22,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	200	100.00	56	100.00	20	100.00	29	100.00	20	100.00
$\bar{X}$ =	11,087		8,693		1,250		5,129		1,625	

จากตาราง 29 การจำแนกรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ตามประเภทของ รายได้ การหาค่าเฉลี่ยใช้วิธีการจากหน้า 52 - 53

1. รายได้จากการทำนาสูงสุด 4 ครอบครัว ประมาณ 20,000 - 22,500 บาทต่อปี และต่ำสุด 2 ครอบครัว ประมาณ 2,500 - 5,000 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้ว 200 ครอบครัว มีรายได้จากการทำนาประมาณปีละ 11,087 บาทต่อปี

2. รายได้จากการปลูกพืชไร่ 56 ครอบครัว เฉลี่ยประมาณ 8,693 บาทต่อปี

3. รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ 20 ครอบครัว เฉลี่ยได้ 1,250 บาท ต่อปี

4. รายได้จากการรับจ้างของสมาชิกในครอบครัว 29 ครอบครัว เฉลี่ย ปีละ 5,129 บาทต่อปี และรายได้จากการค้าขายประมาณปีละ 1,625 บาท ต่อปี จาก 20 ครอบครัว

ตาราง 30 เปรียบเทียบรายได้ทั้งหมดตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะดีและ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

รายได้	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 5,000	—	—	2	1.00
5,001 — 10,000	—	—	72	36.00
10,001 — 15,000	—	—	106	53.00
15,001 — 20,000	2	1.00	20	10.00
20,001 — 25,000	49	24.50	—	—
25,001 — 30,000	74	37.00	—	—
30,001 — 35,000	56	28.00	—	—
35,001 — 40,000	12	6.00	—	—
> 40,001	7	3.50	—	—
รวม	200	100	200	100
$\bar{X}$ =	28,700		11,325	

จากตาราง 30 เมื่อเปรียบเทียบรายได้ทั้งหมดตลอดปี จะพบว่าครอบครัวที่มีฐานะดีมีรายได้ต่ำสุด 15,000 — 20,000 บาทต่อปี และสูงที่สุดมากกว่า 40,000 บาทต่อปี 7 ครอบครัว รายได้เฉลี่ยประมาณ 28,700 บาท ต่อปี ซึ่งมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ซึ่งมีรายได้สูงสุด 15,000 — 20,000 บาท ต่อปี ซึ่งเท่ากับครอบครัวที่ได้ต่ำสุดของครอบครัวที่มีฐานะดี ค่าเฉลี่ยของครอบครัวที่มีฐานะต่ำจะมีรายได้ 11,325 บาทต่อปีเท่านั้น การที่มีรายได้แตกต่างกันเช่นนี้ เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะดีได้ใช้เงินที่

ให้เหมาะสมกับพืชที่ปลูก และการทำงานที่มากกว่าไม่ปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์

ตาราง 31 ทดสอบความแตกต่างรายได้ตลอดปี ของครอบครัวที่มีฐานะดีกับ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่าง ระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวฐานะดีกับ ครอบครัวฐานะต่ำ	28,700	26,693,467	11,325	5,521,984	43.292**

จากตาราง 31 การทดสอบรายได้ของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 การที่ครอบครัวทั้งสองมีรายได้แตกต่างกัน เพราะการใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกให้ถูกกับชนิดของพืช การรู้จักการปรับปรุงและบำรุงดิน การใช้แรงงานที่เหมาะสมกับงาน ตลอดจนการรู้จักใช้เวลาที่ว่างจากการเกษตรหารายได้เพิ่มเติมของครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งครอบครัวที่มีฐานะต่ำไม่มีปัจจัยเช่นนั้น จึงทำให้มีรายได้น้อยกว่า

ตาราง 32 แสดงรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะดี แบ่งตามประเภทของรายจ่าย

การจ่าย	การลงทุน		อาหารเครื่องนุ่งห่ม		การศึกษาบุตร		บันเทิงและอื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 2,500	9	4.50	-	-	128	78.98	57	28.50
2,501-5,000	28	14.00	-	-	19	7.83	123	61.50
5,001-7,500	75	37.50	28	14.00	22	9.97	20	10.00
7,001-10,000	46	23.00	59	29.30	3	1.79	-	-
10,001-12,500	23	11.50	96	48.00	-	-	-	-
12,501-15,000	14	7.00	14	7.00	-	-	-	-
15,001-17,000	1	0.50	2	1.00	-	-	-	-
17,001-20,000	2	1.00	1	.50	-	-	-	-
> 20,000	2	1.00	-	-	-	-	-	-
รวม	200	100	200	100	172	100	200	100
$\bar{X}$	7,637		10,075		3,057		3,237	

จากตาราง 32 แสดงรายจ่ายของครอบครัวที่มีฐานะดี โดยแบ่งตามประเภทของรายจ่าย การหาค่าเฉลี่ยใช้วิธีจากหน้า 52 - 53

1. การลงทุนในการเกษตร เช่น การซื้อเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ตลอดจนการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด และการลงทุนในการค้าของครอบครัวที่มีฐานะดี มีการลงทุนสูงสุด 2 ครอบครัวลงทุนมากกว่า 20,000 บาทต่อปี และน้อยสุด 9 ครอบครัวลงทุนน้อยกว่า 2,500 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้วมีการลงทุนประมาณครอบครัวละ 7,637 บาทต่อปี

2. การใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของใช้ภายในบ้าน ครอบครัวที่มีการจ่ายน้อยสุด 28 ครอบครัว ประมาณ 5,000 – 7,500 บาทต่อปี และครอบครัวที่จ่ายสูงสุด 1 ครอบครัวประมาณ 17,000 – 20,000 บาทต่อปี เฉลี่ยมีการใช้จ่ายประเภทนี้ประมาณครอบครัวละ 10,075 บาทต่อปี

3. การศึกษาบุตร มีครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวกำลังศึกษาอยู่ 172 ครอบครัว ซึ่งกำลังศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมถึงระดับอุดมศึกษา เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะดีต้องจ่ายเพื่อการศึกษาของสมาชิกในครอบครัวปีละประมาณ 3,057 บาทต่อปี

4. รายจ่ายที่นอกจากประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เช่น จ่ายเพื่อการบันเทิง การจัดพิธีในครอบครัว การพนัน และอื่น ๆ ครอบครัวที่มีฐานะดีได้ใช้รายจ่ายเพื่อการนี้ สูงสุด 7,500 บาทต่อปี และต่ำสุด 2,500 บาทต่อปี หรือน้อยกว่านั้น เฉลี่ยแล้วต้องใช้จ่ายประมาณปีละ 3,287 บาทต่อปี ใน 1 ครอบครัว

ตาราง 33 แสดงรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แยกตามประเภท

รวมจ่าย	การลงทุน		อาหารและ เครื่องนุ่งห่ม		การศึกษามูลตร		บันเทิงและ อื่น ๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<2,500	132	66.00	—	—	131	80.86	61	30.50
2,500-5,000	83	19.00	27	18.50	20	12.35	97	48.50
5,001-7,500	28	14.00	58	29.00	11	6.79	38	19.00
7,501-10,000	1	0.50	93	46.50	—	—	4	2.00
10,001-12,500	1	0.50	19	9.50	—	—	—	—
>12,500	—	—	2	1.00	—	—	—	—
รวม	200	100	200	100	162	100	200	100
$\bar{X}$ =	2,512		7,593		1,537		2,493	

จากการาง 33 การใช้จ่ายรายได้ของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แบ่งตามประเภทของรายจ่าย การหาค่าเฉลี่ยใช้วิธีจากหน้า 52 - 53

1. การลงทุนสูงสุด 10 - 001 - 12,500 บาทต่อปี 1 ครอบครัว และส่วนมาก 66% ลงทุนประมาณไม่เกิน 2,500 บาท เฉลี่ย 2,512 บาทต่อปี
2. จ่ายค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่ม เฉลี่ย 7,593 บาทต่อปี
3. ค่าการศึกษามูลตร เฉลี่ยประมาณปีละ 1,537 ครอบครัว ซึ่งมีครอบครัวที่มีสมาชิกกำลังศึกษาอยู่ 162 ครอบครัว
4. การใช้จ่ายเป็นค่าบันเทิงและอื่น ๆ เฉลี่ย 2,493 บาทต่อปี

ตาราง 34 แสดงเปรียบเทียบรายจ่ายตลอดปี ของครอบครัวที่มีฐานะดีและ
ครอบครัวฐานะต่ำ

รายจ่าย	กลุ่มฐานะดี		กลุ่มฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
< 5,000	—	—	21	10.50
5,000—10,000	31	15.50	84	42.00
10,001—15,000	75	37.50	92	46.00
15,001—20,000	42	21.00	2	1.00
20,001—25,000	33	16.50	1	0.50
25,001—30,000	16	8.00	—	—
> 30,000	3	1.50	—	—
รวม	200	100.00	200	100.00
$\bar{X}$ =	15,925		9,450	

จากตาราง 34 เปรียบเทียบรายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะดี และ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดีมีการใช้จ่ายค่าสุด 5,000—10,000 บาท
ต่อปี 31 ครอบครัว หรือ 15.50% ครอบครัวที่จ่ายสูงที่สุดมากกว่า 30,000 บาท
3 ครอบครัว เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะดีต้องใช้จ่ายประมาณปีละ 15,925 บาทต่อปี
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำจะมีรายจ่ายน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะมีรายได้น้อยกว่า ครอบครัวที่มี
การใช้จ่ายน้อยสุด 21 ครอบครัว หรือ 10.50% ซึ่งใช้จ่ายน้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี
และครอบครัวที่จ่ายมากที่สุด 1 ครอบครัว คือใช้จ่ายประมาณปีละ 20,000—25,000 บาท
ต่อปี เมื่อศึกษารายจ่ายเฉลี่ยทั้งหมดประมาณ 9,450 บาทต่อปี ซึ่งน้อยกว่าผลเฉลี่ย
ของครอบครัวที่มีฐานะดี 6,475 บาทต่อปี

ตาราง 35 ทดสอบความแตกต่างของรายจ่ายครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดีกับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	15,925	3,803,454	9,450	12,434,673	22.724**

ตาราง 35 การทดสอบสมมติฐานเลขคณิตของครอบครัวทั้งสองกลุ่มในการใช้จ่าย แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าครอบครัวกลุ่มที่มีฐานะดี มีรายจ่ายมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดีมีรายจ่ายมาก เนื่องจากมีการลงทุนมากกว่ารายจ่ายประเภทอื่น ครอบครัวที่มีฐานะดีมีการลงทุนเฉลี่ยปีละประมาณ 7,687 บาทต่อปี ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะมีการลงทุนเฉลี่ยปีละ 2,512 บาทต่อปี ส่วนรายจ่ายในค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่มของครอบครัวที่มีฐานะดีมีมากกว่าของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทั้งนี้ก็เพราะการมีรายได้มากก็สามารถที่จะใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นในครอบครัวได้ ซึ่งตรงข้ามกับครอบครัวที่มีรายได้น้อยต้องยอมขาดสิ่งจำเป็นน้อยลงไปเพราะรายได้ไม่พอ

ตาราง 36 เปรียบเทียบการเก็บหอมของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

การเก็บหอม	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	—	—	27	13.50
1-1,000	—	—	63	31.50
1,000-2,000	9	4.50	81	40.50
2,001-3,000	18	9.00	29	14.50
3,001-4,000	32	16.00	—	—
4,001-5,000	74	37.00	—	—
5,001-6,000	48	24.00	—	—
6,001-7,000	10	5.00	—	—
7,001-8,000	5	2.50	—	—
8,001-9,000	2	1.00	—	—
9,001-10,000	1	.50	—	—
>10,000	1	.50	—	—
รวม	200	100	200	100
$\bar{X}$	4,535		582	

จากตาราง 36 เปรียบเทียบการเก็บหอมของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดีมีการเก็บหอมต่ำสุด 1,000-2,000 บาท มี 9 ครอบครัว 4.50% และเก็บหอมสูงที่สุดมากกว่า 10,000 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะดี

เก็บหอมประมาณ 4,535 บาทต่อปี ซึ่งมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ที่มีการเก็บหอมสูงสุดเพียง 2,000-3,000 บาทต่อปี และไม่มีการเก็บหอมเลย 27 ครอบครัว 13.50% เฉลี่ยแล้วครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีการเก็บหอมประมาณ 582 บาทต่อปีเท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี 4,000 บาท และการที่บางครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะดีมีการเก็บหอมต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากครอบครัวเหล่านั้นมีการลงทุนสูงมาก ซึ่งการลงทุนไม่ถือว่าเป็นการเก็บหอม แต่ถึงแม้จะมีการเก็บหอมน้อยแต่มีการลงทุนสูงและมีการใช้จ่ายในสิ่งจำเป็นในครอบครัว ก็เป็นการทำให้ฐานะในครอบครัวดีขึ้น ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีการเก็บหอมน้อย เพราะรายได้น้อย แตรายจ่ายมาก จึงไม่มีการเก็บหอม

ตาราง 37 ทดสอบความแตกต่างการเก็บหอมของครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวฐานะดีกับ ครอบครัวฐานะต่ำ	4,535	2,064,095	582	1,865,019	12.313 ^{***}

จากตาราง 37 การทดสอบความแตกต่างการเก็บหอมของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดี มีการเก็บหอมมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ

ประการแรก คือเนื่องมาจากครอบครัวที่มีฐานะดีมีรายได้มากกว่า จึงมีการเก็บหอมมากกว่า

ประการที่สอง ถึงแม้ครอบครัวทั้งสองจะมีรายได้เท่ากัน แต่เนื่องจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากกว่ารายจ่ายจึงมากกว่า และการใช้จ่ายในทางที่ไม่จำเป็นมีมาก การใช้ในการเล่นการพนันก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการเก็บหอมน้อย

ตาราง 38 เปรียบเทียบลักษณะการเก็บออมของครอบครัวฐานะดีกับครอบครัว
ฐานะต่ำ

ลักษณะการเก็บออม	กลุ่มฐานะดี		กลุ่มฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ฝากธนาคาร	185	92.50	143	71.50
เก็บไว้เป็นเงินสด	4	2.00	52	26.00
ซื้อของมีค่า	8	4.00	5	2.50
ให้กู้ยืม	3	1.50	—	—
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 38 ลักษณะการเก็บออมของครอบครัวที่มีฐานะดี 92.50% จะฝากธนาคาร 2% เก็บไว้เป็นเงินสด 4% ซื้อของมีค่า เช่น ทอง 1.50% ให้กู้ยืม โดยเก็บดอกเบี้ย แสดงว่าครอบครัวส่วนมากนิยมการเก็บไว้โดยการฝากธนาคาร การเก็บออมในลักษณะต่าง ๆ นี้เป็นการเก็บออมรายได้ส่วนมากของรายได้ทั้งหมด ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ถ้าหากมีเงินที่จะเก็บออมแล้ว 71.50% จะฝากไว้กับธนาคารเช่นกัน อีก 26% จะเก็บไว้เป็นเงินสดที่บ้านโดยให้เหตุผลว่าเงินจำนวนน้อยไม่สะดวกในการเบิกถอนและการฝากที่ต้องเดินทางไปเก็บไว้ที่บ้านเพื่อความสะดวกในการใช้จ่าย และอีก 2.50% เก็บออมโดยการซื้อของมีค่า เช่น ทองคำที่อยู่ในรูปของสร้อยคอ แหวน เป็นต้น

ตาราง 39 แสดงความสำคัญทางสถิติของการกู้ยืม ของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	กู้ยืม	ไม่กู้ยืม	รวม	χ^2
ครอบครัวที่มีฐานะดี	24	176	200	31.287
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	96	104	200	
รวม	120	380	400	

ที่ระดับ .01 $df = 1$ $\chi^2 = 6.64$ ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้มากกว่าค่าไคสแควร์ที่อยู่ในตารางไคสแควร์ แสดงว่าครอบครัวทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในการเป็นหนี้สินอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำเป็นหนี้สินมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี

การกู้ยืมของครอบครัวที่มีฐานะดีเป็นหนี้ที่เกิดจากการลงทุน และเป็นการกู้ยืมเพื่อการลงทุนจากกลุ่มสหกรณ์ เช่น การซื้อรถยนต์ เครื่องจักร ในรูปเงินผ่อน ซึ่งจะนำมาใช้ในการประกอบอาชีพเป็นแนวทางที่จะเพิ่มผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการขยายของเงินผ่อน ในการนำสินค้ามาขายก่อนจึงนำเงินจ่ายที่หลังตามทีตกลงกัน ส่วนการเป็นหนี้ของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ส่วนมากจะเป็นหนี้สินที่ยืมมาเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน และเป็นการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการเกษตร เช่น การกู้เงินเพื่อซื้อโค กระบือ เพื่อใช้ในการทำนา และการซื้อสินค้าเพื่อมาใช้ในระหว่างในการทำกรเกษตร โดยนำสินค้ามาใช้ก่อนแล้วจ่ายให้เมื่อได้ขายผลผลิตแล้ว ซึ่งพ่อค้าจะคิดดอกเบี้ยหรือราคาที่สูงกว่าของตลาด

ตาราง 40 แสดงเปรียบเทียบการกู้ยืม ของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

กลุ่มศึกษา	กู้ยืม		ไม่กู้ยืม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวฐานะดี	24	12.00	176	88.00
ครอบครัวฐานะต่ำ	96	48.00	104	52.00

จากตาราง 40 ร้อยละในการกู้ยืมของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม ครอบครัวที่มีฐานะดีจะกู้ยืม 12% ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำเป็นหนี้สินมากกว่าคือ กู้ยืม 48% ซึ่งมีความแตกต่างกันตามที่ได้อธิบายความแตกต่างจากค่าไคสแควร์ใน

ตาราง 39

5. เปรียบเทียบค่านิยม ความเชื่อ และกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ตาราง 41 แสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะดี

ค่านิยมและความเชื่อ	อัตราค่าประมาณ					รวม
	5	4	3	2	1	
1. ท่านมีความพอใจในความเป็นอยู่ของท่านขณะนี้นักน้อยเพียงไร	2	3.5	60.5	22.5	11.5	100
2. ท่านเห็นว่ามีความจริงเพียงไรว่าเราไม่ต้องพยายามทำงานให้ดี เพราะจะมีผลเท่าเดิม	—	—	16	38	46	100
3. ท่านเชื่อว่า การจัดงานพิธีของครอบครัวควรจัดให้ใหญ่โตเพราะจะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น	—	—	23	35.5	41.5	100
4. ท่านเชื่อมากน้อยเพียงไรว่าชีวิตของคนเราขึ้นอยู่กับโชคชะตาและพระเจ้าเป็นผู้กระทำ	—	—	11	37.5	51.5	100
5. ท่านคิดว่าการทำงานการเกษตรควรทำตามแบบบรรพบุรุษมากน้อยเพียงไร	—	3	40.5	45	11.5	100
6. ท่านเชื่อว่าครอบครัวหนึ่ง ๆ ควรมีบุตรมาก ๆ เพื่อช่วยในการเกษตรมากน้อยเพียงไร	—	1	17.5	32	49.5	100
7. ท่านเชื่อว่าการบนบานศาลกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะช่วยให้ฐานะดีขึ้นมากน้อยเพียงไร	—	.5	21	26	52.5	100

ตาราง 41 (ต่อ)

ค่านิยมและความเชื่อ	มาตราค่าประมาณ					รวม
	5	4	3	2	1	
8. ท่านเชื่อว่าการทำตามแบบแผนใหม่ๆ เป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนมาก น้อยเพียงไร	1.5	6.5	25.5	49	17.5	100
9. ท่านเห็นว่าชนบทธรรมนิยมประเพณี ควรรักษาไว้มากน้อยเพียงไร	14.5	28.5	26	22	9	100
10. เมื่อมีการเจ็บป่วยท่านเชื่อว่าเป็น การกระทำของผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์	-	-	5.5	34	60.5	100
รวม	18	43	246.5	341.5	351	1000

จากตาราง 41 ค่าแสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะดี แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีฐานะดี มีค่านิยมและความเชื่อแบบสมัยใหม่ไม่มีความเชื่อแบบดั้งเดิม เช่น มีความเชื่อว่าชีวิตไม่ได้ขึ้นอยู่กับโชคชะตาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้นิรันดล แต่ขึ้นอยู่กับความพยายามและความอดทนในการที่จะพยายามทำงานให้ดี การทำการเกษตรก็ได้เปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมมาสู่แบบที่ทันสมัย นำเอาวิทยาการสมัยใหม่เข้าช่วย ความเชื่อที่จะจัดงานพิธีในครอบครัวให้ใหญ่โตเพื่อจะได้รับการยกย่องจากเพื่อนบ้านมีน้อย

ตาราง 42 แสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ค่านิยมและความเชื่อ	มาตราประมาณค่า					รวม
	5	4	3	2	1	
1. ท่านมีความพอใจในความเป็นอยู่ของท่านขณะนี้มากน้อยเพียงไร	11	28	47.5	12	1.5	100
2. ท่านคิดว่าเป็นความจริงเพียงไรว่าเราไม่ต้องทำงานให้ใคร เพราะจะมีผลเท่าเทียม	21	30	39	7.5	2.5	100
3. ท่านเชื่อว่าการจัดงานพิธีของครอบครัวควรจัดให้ใหญ่โตจะได้บริการยกย่องจากผู้อื่นเพียงไร	4.5	29	41.5	15.5	9.5	100
4. ท่านเชื่อว่าชีวิตเราขึ้นอยู่กับโชคระตาเพียงไร	9.5	18.5	34.5	27.5	10	100
5. ท่านคิดว่าเราหาการเกษตรควรทำแบบบรรพบุรุษมากน้อยเพียงไร	19	22.5	37	16.5	5	100
6. ท่านเชื่อว่าการครอบครัวหนึ่ง ๆ ควรมีลูกมาก ๆ เพื่อช่วยในการเกษตรมากน้อยเพียงไร	20.5	34.5	36	8	1	100
7. ท่านเชื่อว่าการบนบานศาลกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะช่วยให้ฐานะดีขึ้นมากน้อยเพียงไร	9	18	35.5	29.5	8	100
8. ท่านเชื่อว่าการทำตามแบบแผนใหม่ ๆ เป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนมากน้อยเพียงไร	18.5	22.5	39.5	14.5	5	100

ตาราง 42 (ต่อ)

ค่านิยมและความเชื่อ	มาตราประมาณค่า					รวม
	5	4	3	2	1	
9. ท่านเห็นว่าชนบรรมนิยมประเพณี ควรรักษาไว้มากน้อยเพียงไร	27.5	36	22.5	9.5	4.5	100
10. เมื่อมีการเจ็บป่วย ท่านเชื่อว่าเป็น การกระทำของผีหรือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	9	21.5	34	26	9.5	100
รวม	149.5	260.5	367	166.5	56.5	1000

จากตาราง 42 ค่าแสดงค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงให้เห็นว่า ยังมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะบันดาลให้ชีวิตไปตามลิขิต มีความคิดและเชื่อว่าถึงแม้จะตั้งใจทำดีเพียงไร ก็ไม่อาจจะได้รับผลดีได้ถ้าโชกชะตาไม่ดี และยังยึดถือชนบรรมนิยมประเพณีดั้งเดิมที่ไม่เหมาะสมในสภาพปัจจุบัน มีความเชื่อและกระทำตามแบบบรรพบุรุษไม่ค่อยยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ นิยมการมีบุตรมาก เพื่อที่จะช่วยในการประกอบอาชีพ นิยมจัดงานให้ใหญ่โตเพื่อจะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

ตาราง 43 ทดสอบความแตกต่างด้านค่านิยมและความเชื่อของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่าง	$\bar{X}_1$	S_1^2	$\bar{X}_2$	S_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดีกับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	1.888	.775	2.787	.778	-10.2021 ^{**}

ตาราง 43 การทดสอบความแตกต่างมัธยฐานเลขคณิต ของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะดีมีค่านิยมและความเชื่อแตกต่างจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดีจะมีค่านิยมและความเชื่อที่ดีกว่า ซึ่งเป็นปัจจัยอีกประการที่ทำให้มีเศรษฐกิจดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ที่มีค่านิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิม

ตาราง 44 แสดงค่าเกี่ยวกับกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดี

กิจนิสัย	มาตราค่าประมาณ					รวม
	5	4	3	2	1	
1. ท่านมีความคิดว่าควรจะใช้เวลาว่างจากการเกษตรหาความบันเทิง เพราะได้ทำงานหนักมาแล้ว มากน้อยเพียงไร	-	1.5	10	44.5	44	100
2. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุราทำให้เกิดความเพลิดเพลินและหายจากความทุกข์มากน้อยเพียงไร	-	-	9.5	36	54.5	100
3. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุราและยาเสพติดจะทำให้ทำงานได้ดีขึ้นเพียงไร	-	-	-	20	80	100
4. ท่านเห็นว่าการเลี้ยงโชคเล่นการพนันช่วยให้ฐานะดีขึ้นเพียงไร	-	-	2	4.5	93.5	100
5. "ควรมีการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นเสมอ" ท่านไม่เห็นด้วยกับคำกล่าว	-	-	5.5	44.5	50	100
6. ท่านจะต้องหางานทำเสมอ เมื่อมีเวลาว่าง เพราะไม่ชอบอยู่เฉย ๆ	25.5	38.5	32	3	1	100
รวม	25.5	40	59	152.5	323	600

จากตาราง 44 กิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดี จะใช้เวลาว่างในการทำงานปรับปรุงฐานะของครอบครัว ไม่นิยมการดื่มสุราหรือยาเสพติด ไม่มีความคิดที่จะให้การพนัน

ช่วยในการยกฐานะในระดับต่ำ

ตาราง 45 แสดงค่าเกี่ยวกับกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

กิจนิสัย	มาตราประมาณค่า					รวม
	5	4	3	2	1	
1. ท่านมีความคิดว่าควรจะใช้เวลาว่างจากการเกษตรหาความบันเทิงเพราะได้ทำงานหนักแล้ว	11.5	19.5	42.5	24.5	2	100
2. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุราทำให้เกิดความเพล็ดเพลินและหายจากความทุกข์มากนักน้อยเพียงไร	6	18.5	28	30.5	17	100
3. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุราและยาเสพติด จะทำให้ทำงานได้ดีขึ้น	—	9	6.5	36	48.5	100
4. ท่านเห็นว่าการเลี้ยงโชคเล่นการพนันช่วยให้ฐานะดีขึ้น	—	2.5	19.5	29	49	100
5. "ควรมีการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นเสมอ" ท่านไม่เห็นด้วยเพียงไร	—	3.5	30.5	41.5	24.5	100
6. ท่านต้องทำงานเสมอ เมื่อมีเวลาว่าง เพราะไม่ชอบอยู่เฉย ๆ	13	34.5	32.5	14	6	100
รวม	30.5	87.5	159.5	175.5	147	600

จากตาราง 45 กิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ส่วนมากเป็นกิจนิสัยที่ไม่ดี ไม่รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มักจะนำไปใช้ในการหาความบันเทิง โดยยึดเอา

การทำงานเป็นงานที่มีอยู่เพียงอย่างเดียว เมื่อหมดฤดูก็ใช้เวลาที่เหลือไปในการเปล่าประโยชน์ การเล่นเกมพนันและดื่มสุรามิมาก ชอบเสี่ยงโชคในการพนันมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี

ตาราง 46 ทดสอบความแตกต่างกันเกี่ยวกับกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	$\bar{X}_1$	s_1^2	$\bar{X}_2$	s_2^2	t
ครอบครัวที่มีฐานะดีกับ ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ	1.489	.086	2.335	.293	-19.4342**

จากตาราง 46 การทดสอบมัชฌิมเลขคณิตของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่าครอบครัวที่มีฐานะที่มีกิจนิสัยที่ถือว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เกี่ยวกับกิจนิสัยโดยทั่วไปในการใช้เวลาว่างในการทำงาน ความกระตือรือร้นในอาชีพ การปรับปรุงครอบครัวอยู่เสมอ และกิจนิสัยในชีวิตประจำวันที่พักอยู่ทั่วไปจะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะของกิจนิสัยที่ไม่ดีจะเป็นลักษณะโดยทั่วไปในครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะมีลักษณะการดำรงชีพไปในลักษณะเพื่อการอยู่รอดมากกว่าเพื่อความเจริญก้าวหน้าของครอบครัว

ตาราง 47 เปรียบเทียบการใช้เวลาว่างของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

การใช้เวลาว่าง	ครอบครัวฐานะดี		ครอบครัวฐานะต่ำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. พักวิทย์	144	72.00	110	55.00
2. ดูโทรทัศน์	1	0.50	—	—
3. อ่านหนังสือ	20	10.00	4	2.00
4. ทำงานในครอบครัว	15	7.50	6	3.00
5. ดูภาพยนตร์	1	0.50	6	3.00
6. เที่ยวเตร่	4	2.00	17	8.50
7. ดูหรือเล่นการพนัน	1	0.50	21	10.50
8. คีฬาสุนัข	2	1.00	12	6.00
9. สماعกับเพื่อนบ้าน	12	6.00	24	12.00
รวม	200	100	200	100

จากตาราง 47 การเปรียบเทียบการใช้เวลาว่างของครอบครัวที่มีฐานะดีและครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวที่มีฐานะดีใช้เวลาในการพักวิทย์ร้อยละ 72 อ่านหนังสือร้อยละ 10 ทำงานในครอบครัวร้อยละ 7.50 เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อหาความรู้และทำงานในครอบครัวเป็นส่วนมาก ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำใช้เวลาว่างในการพักวิทย์ร้อยละ 55 สماعกับเพื่อนบ้านร้อยละ 12 และดูหรือเล่นการพนันร้อยละ 10.50 เที่ยวเตร่ร้อยละ 8.50 คีฬาสุนัขร้อยละ 6 ดังนั้นจะเห็นว่าการใช้เวลาว่างของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ นอกจากจะพักวิทย์แล้ว 24% จะใช้ไปในทางไม่เกิดประโยชน์

เช่นการดูและเล่นการพนัน การเที่ยวเตร่ และดื่มสุรา ซึ่งเป็นการใช้เวลาที่ไม่ถูกทาง และทำให้เสียรายได้ไปเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะต่ำมักไปมั่วสุมอยู่ในแหล่งการพนัน เช่นสังเวียนโก่ ซึ่งมีอยู่ 3 แห่ง มีการร่วมวงดื่มสุรากันอยู่เสมอเมื่อมีโอกาสโดยผลัดเปลี่ยนไปตามบ้านของแต่ละคน หรือดื่มตามร้านขายอาหาร

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย มีเศรษฐกิจแตกต่างกัน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ลักษณะทางธรรมชาติ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม อยู่ในบริเวณเดียวกัน ดังนั้นลักษณะทางธรรมชาติส่วนใหญ่เหมือนกัน นอกจากลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพของดิน ดังนั้นจึงได้ศึกษาความแตกต่างเฉพาะลักษณะภูมิประเทศและคุณภาพของดิน

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัว
ที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำเป็นที่สูงเป็นส่วนใหญ่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล
155 - 167 เมตร (จากแผนที่ทหาร L 7017)^{๕๐๑๖๓๖๔๕ I II} ครอบครัวที่มีฐานะดี 33 ครอบครัว
หรือร้อยละ 16.5 เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูฝนเฉลี่ยครอบครัวละ 4.11 ไร่ และ
ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 29 ครอบครัว หรือร้อยละ 14.5 เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึงในฤดูฝน
เฉลี่ยครอบครัวละ 3.91 ไร่ และเป็นป่าไม้ 25 ครอบครัว หรือร้อยละ 12.5
เฉลี่ยครอบครัวละ 3.98 ไร่

1.2 ความสมบูรณ์ของดิน ในการศึกษาความสมบูรณ์ของดิน ได้เปรียบเทียบจากการทำนาในเนื้อที่ 1 ไร่ โดยไม่ต้องใส่ปุ๋ยหรือบำรุงดินแล้วนำผลผลิตที่ได้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งความสมบูรณ์ของดินดังนี้

1.2.1 ไค้ผลผลิต 100 ถึงขึ้นไป ความสมบูรณ์ของดิน

1.2.2 ไค้ผลลิต 80 - 100 ถึง ความสมบูรณ์ของ

1.2.3 ไค้ผลผลิต 60 – 80 ถึง ความสมบูรณ์ของดินปานกลาง

1.2.4 ไค้ผลผลิต 40 – 60 ถึง ความสมบูรณ์ของดินเลว

1.2.5 ไค้ผลผลิตต่ำกว่า 40 ถึง ความสมบูรณ์ของดินเลวมาก

จากการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดี 102 ครอบครัว หรือร้อยละ 51 และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 113 ครอบครัว หรือร้อยละ 56.5 ความสมบูรณ์ของดินของพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในชั้นปานกลาง ครอบครัวที่มีฐานะดี 37 ครอบครัว หรือร้อยละ 18.5 และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ 35 ครอบครัว หรือร้อยละ 17.5 ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในชั้นดี นอกนั้นความสมบูรณ์ของดินของพื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัวทั้งสองกลุ่มอยู่ในชั้นเลวและเลวมาก คือครอบครัวที่มีฐานะดีร้อยละ 27 ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในชั้นเลว และร้อยละ 3.5 ความสมบูรณ์ของดินเลวมาก ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำร้อยละ 21 ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในชั้นเลว และร้อยละ 5 ความสมบูรณ์ของดินอยู่ในชั้นเลวมาก

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับครอบครัวและหัวหน้าครอบครัว

2.1 ครอบครัวที่มีฐานะดี เฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครอบครัวประมาณ 5.33 คน และครอบครัวที่มีฐานะต่ำจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 6.495 คน มากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี 1.165 คน การทดสอบความแตกต่างของจำนวนสมาชิกในครอบครัวจากค่า t มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 สาเหตุที่ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า เพราะครอบครัวที่มีฐานะต่ำนิยมการอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ไม่แยกครอบครัว เมื่อบุตรแต่งงานแล้ว และนิยมการมีบุตรมากเพื่อเป็นแรงงานช่วยครอบครัว ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดีนิยมการมีบุตรน้อย และมีการจ้างแรงงานภายนอกมาทำงาน

2.2 การจำแนกสมาชิกในครอบครัวตามเพศและวัย ครอบครัวที่มีฐานะดีมีสมาชิกในครอบครัวอายุระหว่าง 1 – 16 ปี ร้อยละ 46.29 อายุระหว่าง 16 – 60 ปี ร้อยละ 50.06 และอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 3.66 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีอายุอยู่ระหว่าง 1 – 16 ปี ร้อยละ 44.56 อายุระหว่าง

16 - 60 ปี ร้อยละ 51.58 และอายุที่เกิน 60 ปี ร้อยละ 3.86

2.3 อายุของหัวหน้าครอบครัว เฉลี่ยครอบครัวที่มีฐานะคือ หัวหน้าครอบครัวมีอายุเฉลี่ย 41.9 ปี ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัวมีอายุเฉลี่ย 42.45 ปี จากการทดสอบความแตกต่างอายุของหัวหน้าครอบครัวทั้งสองกลุ่มทางสถิติจากค่า t ไม่มีความแตกต่างกัน

2.4 ครอบครัวที่มีฐานะคือ หัวหน้าครอบครัวมีระดับการศึกษาชั้น ป.4 139 ครอบครัว หรือร้อยละ 69.5 ป.5 - ป.7 40 ครอบครัว หรือร้อยละ 20 ม.ศ.1 - ม.ศ.3 15 ครอบครัว หรือร้อยละ 7.5 ม.ศ.4 - ม.ศ.6 1 ครอบครัว และไม่ได้รับการศึกษา 5 ครอบครัว ส่วนครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัวไม่ได้รับการศึกษา 12 ครอบครัว หรือร้อยละ 6 ระดับการศึกษา ป.1 - ป.4 154 ครอบครัว หรือร้อยละ 77 ป.5 - ป.7 23 ครอบครัว หรือร้อยละ 11.5 และ ม.ศ.1 - ม.ศ.3 11 ครอบครัว หรือร้อยละ 5.5

2.5 การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของหัวหน้าครอบครัว

2.5.1 ครอบครัวที่มีฐานะคือ หัวหน้าครอบครัว 154 ครอบครัว หรือร้อยละ 77 ได้รับข่าวสารจากการฟังวิทยุ ได้รับข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสารร้อยละ 13 และร้อยละ 74.5 ได้รับข่าวสารทุกวัน ข่าวสารที่มีความสนใจมากที่สุดคือข่าวเกี่ยวกับการเกษตรร้อยละ 48.5 และข่าวการพาณิชย์ร้อยละ 42 ข่าวการเมืองร้อยละ 7.5

2.5.2 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 84 รับข่าวสารจากการฟังวิทยุ และอ่านจากหนังสือพิมพ์หรือวารสารร้อยละ 7 ได้มีการรับข่าวสารทุกวันร้อยละ 52.5 และร้อยละ 38 นาน ๆ ครั้ง จึงมีการรับข่าวสาร ข่าวที่มีความสนใจมากที่สุด คือข่าวการเกษตรร้อยละ 56.5 ข่าวการพาณิชย์ร้อยละ 36 และข่าวการเมืองร้อยละ 5

3. การดำเนินงานทางการเกษตรและอาชีพอื่น

3.1 การแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะดี
 ทำนา 191 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 20.85 ไร่ ปลุกพืชไร่ 142 ครอบครัวย
 เฉลี่ยครอบครัวยละ 6.51 ไร่ ทำสวน 30 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 2.5 ไร่
 เลี้ยงสัตว์ 8 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 1.5 ไร่

3.2 การแบ่งเนื้อที่ทำการเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะต่ำ
 ทำนา 200 ครอบครัวย เฉลี่ย 22.90 ไร่ ปลุกพืชไร่ 65 ครอบครัวย เฉลี่ย
 ครอบครัวยละ 2.2 ไร่ ทำสวน 19 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ .87 ไร่
 เลี้ยงสัตว์ 20 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 1.5 ไร่

3.3 การใช้แรงงาน

3.3.1 การใช้แรงงานของครอบครัวที่มีฐานะดี
 ทำการเกษตร 200 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 4.22 คน รับจ้าง 38 ครอบครัวย
 เฉลี่ยครอบครัวยละ 1.53 คน ค้าขาย 52 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 1.81 คน

3.3.2 การใช้แรงงานของครอบครัวที่มีฐานะต่ำทำการ
 เกษตร 200 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 4.93 คน รับจ้าง 29 ครอบครัวย เฉลี่ย
 ครอบครัวยละ 1.10 คน ค้าขาย 20 ครอบครัวย เฉลี่ยครอบครัวยละ 1.2 คน

3.3.3 การทดสอบความแตกต่างมัชฌิมเลขคณิตของการ
 ใช้แรงงานของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แสดงว่ามีความแตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3.4 การใช้เวลาในการทำงานของแต่ละวันในการเกษตร
 ครอบครัวยที่มีฐานะดี และครอบครัวยที่มีฐานะต่ำ

3.4.1 ครอบครัวยที่มีฐานะดี ใช้เวลาในการทำการ
 เกษตร เฉลี่ยวันละ 7.87 ชั่วโมง ครอบครัวยที่มีฐานะต่ำ ใช้เวลาในการทำการ
 เกษตร เฉลี่ยวันละ 6.71 ชั่วโมง

3.4.2 การทดสอบความแตกต่างมัชฌิมเลขคณิตของเวลาในการทำงานของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3.5 การใช้เวลาในการทำงานประจำวันของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

3.5.1 ครอบครัวที่มีฐานะดี ใช้เวลาทำงานประจำวันเฉลี่ยวันละ 6.89 ชั่วโมง ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ใช้เวลาทำงานประจำวันเฉลี่ยวันละ 4.76 ชั่วโมง

3.5.2 การทดสอบความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3.6 การทำงานใน 1 ปี ของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ครอบครัวที่มีฐานะดี เฉลี่ยทำงาน 9.68 เดือน และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทำงาน 6.97 เดือน ใน 1 ปี การทดสอบความแตกต่างมัชฌิมเลขคณิต มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

3.7 การใช้วิทยการสมัยใหม่ในการเกษตร ครอบครัวที่มีฐานะดี ใช้วิทยการสมัยใหม่ 178 ครอบครัว หรือร้อยละ 89 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำใช้วิทยการสมัยใหม่ 63 ครอบครัว หรือร้อยละ 32.50 การทดสอบความแตกต่างจากค่าไคสแควร์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

4. การเปรียบเทียบรายได้ รายจ่าย และการเก็บออมของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

4.1 ครอบครัวที่มีฐานะดี 191 ครอบครัว มีรายได้จากการทำนาเฉลี่ยปีละ 16,459 บาท การปลูกพืชไร่ 106 ครอบครัว มีรายได้เฉลี่ย 9,892 บาท ต่อปี ได้จากการเลี้ยงสัตว์ 8 ครอบครัว เฉลี่ย 3,125 บาทต่อปี จากการรับจ้าง

๖4 ครอบครัว เฉลี่ย 9,558 บาทต่อปี และได้จากการค้าขาย 52 ครอบครัว เฉลี่ย 12,812 บาทต่อปี ครอบครัวที่มีฐานะดี ได้รายได้ทั้งหมดเฉลี่ยปีละ 28,700 บาท

4.2 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีรายได้จากการทำนาปีละ 11,087 บาท ที่ขไร 56 ครอบครัว เฉลี่ย 8,693 บาทต่อปี เลี้ยงสัตว์ 20 ครอบครัว เฉลี่ย 1,250 บาทต่อปี รับจ้าง 29 ครอบครัว เฉลี่ยปีละ 5,129 บาท ค้าขาย 20 ครอบครัว เฉลี่ยปีละ 1,625 บาท เฉลี่ยรายได้ทั้งหมดของครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีรายได้เฉลี่ยปีละ 11,325 บาท

4.3 รายจ่ายของครอบครัวที่มีฐานะดี ใช้ในการลงทุน 7,687 บาทต่อปี จ่ายค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่มปีละ 10,075 บาท การศึกษาบุตร 172 ครอบครัว เฉลี่ย 3,057 บาทต่อปี และจ่ายเพื่อการบันเทิงและอื่น ๆ ปีละ 3,287 บาท เฉลี่ยค่าใช้จ่ายประมาณปีละ 15,925 บาท

4.4 รายจ่ายตลอดปีของครอบครัวที่มีฐานะต่ำใช้ในการลงทุนปีละ 2,512 บาท อาหารและเครื่องนุ่งห่ม 7,593 บาทต่อปี เพื่อการศึกษาบุตร 162 ครอบครัว เฉลี่ย 1,537 บาทต่อปี และการบันเทิงและอื่น ๆ ปีละ 2,493 บาท เฉลี่ยครอบครัวที่มีฐานะต่ำใช้จ่ายรายได้ปีละ 9,450 บาท

4.5 การเก็บออม ครอบครัวที่มีฐานะดีมีการเก็บออมครอบครัวละ 1,000 - 10,000 บาทต่อปี เฉลี่ยการเก็บออมของครอบครัวที่มีฐานะดีมีการเก็บออมปีละ 4,535 บาท ครอบครัวที่มีฐานะต่ำครอบครัวละ 0 - 3,000 บาทต่อปี เฉลี่ยครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีการเก็บออมปีละ 582 บาท ลักษณะการเก็บออมของครอบครัวที่มีฐานะดี มีการเก็บออมโดยการฝากธนาคารร้อยละ 92.50 ซื้ของมีค่าร้อยละ 4 เก็บไว้เป็นเงินสดร้อยละ 2 และให้กู้ยืมร้อยละ 1.50 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำถ้ามีการเก็บออม จะเก็บออมโดยฝากธนาคารร้อยละ 71.50 เก็บไว้เป็นเงินสดร้อยละ 26 และซื้ของมีค่าร้อยละ 2.50

4.6 การกู้ยืม ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะมีการกู้ยืม 96 ครอบครัว หรือร้อยละ 48 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดี มีการกู้ยืม 24 ครอบครัว หรือร้อยละ 12

5. การศึกษาค่านิยม ความเชื่อ และกิจนิสัยของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

5.1 ครอบครัวที่มีฐานะดี มีค่านิยมและความเชื่อแบบสมัยใหม่ ค่าเฉลี่ยมาตรฐานประมาณค่า 1.89 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีค่านิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิม ค่าเฉลี่ยมาตรฐานประมาณค่า 2.79 การทดสอบความแตกต่างจากค่า t มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

5.2 กิจนิสัยของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี เป็นกิจนิสัยที่ดี ค่าเฉลี่ยมาตรฐานประมาณค่า 1.49 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ หัวหน้าครอบครัวมีกิจนิสัยที่ไม่ดี ค่าเฉลี่ยมาตรฐานประมาณค่า 2.34 การทดสอบความแตกต่างจากค่า t มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

5.3 ในการใช้เวลาว่าง ครอบครัวที่มีฐานะดี ใช้ในการฟังวิทยุ ร้อยละ 72 อ่านหนังสือร้อยละ 10 ทำงานในครอบครัวร้อยละ 7.50 สماعกับเพื่อนบ้าน 6 นอกนั้นใช้ไปในการเที่ยวเตร่ และการบันเทิง ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ใช้เวลาว่างไปในการฟังวิทยุร้อยละ 55 ดูหรือเล่นการพนันร้อยละ 10.50 เที่ยวเตร่ร้อยละ 8.50 ดื่มสุราร้อยละ 6 สماعกับเพื่อนบ้านร้อยละ 12 ทำงานบ้านร้อยละ 3 อ่านหนังสือร้อยละ 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์สัย จ.หนองคาย มีเศรษฐกิจแตกต่างกันคือ

1. ปัจจัยทางธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า ลักษณะทางธรรมชาติของพื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัวที่มีฐานะดี และครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ไม่มีผลต่อเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในบริเวณเดียวกัน จึงมีความแตกต่างกัน

ไม่มาก ความแตกต่างที่พบจากการศึกษา คือการที่นำวิทยาการสมัยใหม่เข้าช่วยในการเกษตร เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มผลผลิต

X 1.1 ครอบครัวที่มีฐานะดี ได้รู้จักเลือกชนิดของพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับลักษณะดิน และลักษณะภูมิประเทศ เช่นการปลูกพืชไร่แทนการปลูกข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ดินในภูมิวิธี มูลค่าของผลผลิตที่ได้จากการปลูกพืชไร่ ก็มีมูลค่าสูงกว่าการผลิตข้าว และนอกจากนั้นครอบครัวที่มีฐานะดียังรู้จักปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ย และการใช้ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งตรงกับการศึกษาของบิชอป (Bishop) ที่พบว่า การใส่ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตค่อนข้างว่าเป็นปัจจัยสำคัญประสิทธิภาพในการใส่ปุ๋ยขึ้นอยู่กับสภาวะธรรมชาติและสภาวะทางเทคนิคบางประการ และความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณปุ๋ยที่ใช้กับผลผลิตของพืชที่ตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยมักจะเกี่ยวข้องกับกฎการลดลงของผลได้ (The Law of Diminishing Returns) อยู่เสมอ (Bishop C.E. and Toussaint W.D. 1958 : 53 - 56)

X 1.2 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ไม่รู้จักการปรับปรุงดิน และไม่รู้จักเลือกพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ จะมีการปลูกเพียงข้าว ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงลดลงทุกปี และนอกจากนั้นการศึกษายังพบว่า พื้นที่ถือครองยังเป็นป่าอยู่ 25 ครอบครัวเฉลี่ยแล้วครอบครัวละ 3.98 ไร่ พื้นที่ป่าเหล่านี้ยังไม่มีมีการบุกเบิก เพื่อใช้ในการเกษตร จากการศึกษาค้นคว้าสาเหตุที่ครอบครัวที่มีพื้นที่เป็นป่า ไม่ทำการตัดป่า เพราะไม่มีความกระตือรือร้น เนื่องจากปริมาณข้าวที่ผลิตได้พอเพียงต่อการใช้ในครอบครัวตลอดปี ไม่มีความคิดที่จะขยายพื้นที่เพื่อการผลิตในการขาย และอีกสาเหตุหนึ่ง คือมีแรงงานไม่พอที่จะนำการบุกเบิก และการใช้แรงงานไปทางอื่น เช่น การเที่ยวเตร่ หรือเล่นการพนัน เป็นต้น ดังนั้นผลผลิตของครอบครัวจึงต่ำ รายได้ของครอบครัวก็ต่ำด้วย ฐานะของครอบครัวจึงอยู่ในขั้นต่ำช่วยตัวเองไม่ได้

2. ลักษณะของครอบครัว และหัวหน้าครอบครัวของครอบครัวที่มีฐานะดีกับครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีความแตกต่างกันเป็นเหตุทำให้ครอบครัวทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน

2.1 ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีสมาชิกในครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี แต่มีงานทำน้อยกว่า ซึ่งทำให้จำนวนแรงงานมากกว่างานที่ทำ ดังนั้นครอบครัวที่มีฐานะต่ำที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า ต้องใช้จ่ายรายได้มากกว่า ถ้าไม่รู้จักแบ่งแรงงานที่เหลือไปทำงานอื่น เช่น การรับจ้าง กู้ขาย เป็นต้น ก็จะทำให้รายได้และรายจ่ายของครอบครัวไม่สมดุลกัน ตรงกับการศึกษาของ สมชาย ปุณเกษม รายจ่ายในการครองชีพของประชาชนในแต่ละครอบครัวย่อมมีความสัมพันธ์กับจำนวนสมาชิกในครอบครัวนั้น ถ้ารายจ่ายต่อคนเท่ากัน ครอบครัวใหญ่ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายมากกว่าครอบครัวเล็ก (สมชาย ปุณเกษม, 2517 : 10)

2.2 ลักษณะของหัวหน้าครอบครัว และการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว มีความสำคัญต่อครอบครัวของเกษตรกรมาก เพราะจะเป็นผู้นำเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีฐานะสูงหรือต่ำ จากการศึกษาพบว่า อายุของหัวหน้าครอบครัวไม่มีความแตกต่างกัน หัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดีมีอายุเฉลี่ย 41.9 ปี และหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะต่ำมีอายุเฉลี่ย 42.45 ปี แต่กลับแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สำหรับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี จะมีการศึกษาสูงกว่าและจะมีการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ ร้อยละ 74.5 หัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะมีการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกวัน เพียงร้อยละ 52.5 ดังนั้นครอบครัวที่มีการศึกษาจากสื่อมวลชนอยู่เสมอและครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวที่มีการศึกษา ย่อมมีโอกาสที่จะปรับปรุงฐานะครอบครัวให้ดีขึ้น และรู้จักการนำเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ตรงกับการศึกษาของ โรเจอร์ (Rogers Everett M. ที่ไปศึกษาเกษตรกรในไอโอวา และพบว่าประชาชนที่เป็นเกษตรกร ได้นำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้โดยได้รับความรู้จากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์และวารสาร วิทยุ โทรทัศน์ (Rogers Everett M. 1960 : 396)

3. การใช้แรงงาน การศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีฐานะดีรู้จักแบ่งแรงงานในการทำงานให้เหมาะสมกับงานใดก็ทำ และเพิ่มงานให้เหมาะสมกับ -

แรงงานที่มีอยู่ ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะใช้แรงงานส่วนใหญ่ทำนาเพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมระหว่างงานที่เท่ากับแรงงานที่มี การทำงานไม่เต็มที่ ไร่ รายได้ไม่พอในการใช้จ่ายในครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะดีได้แบ่งแรงงานที่เหลือจากการทำการเกษตรไปทำงานอื่น เช่น การรับจ้าง การค้าขาย เป็นต้น จึงทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ฐานะของครอบครัวดี

4. เวลาในการทำงาน ครอบครัวที่มีฐานะดี ได้ใช้เวลาทำงานในการเกษตร และการทำงานประจำวันที่นอกจากงานการเกษตรมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ แม้แต่การทำงานตลอดปี ครอบครัวที่มีฐานะดีก็มีเวลาทำงานมากกว่า ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะทำงานไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาแรงงานในชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2510 - 2511 ที่ได้พบส่วนมากผู้ที่ทำงานทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว อัตราส่วนของเดือนที่ไม่ได้ทำงานมีร้อยละ 21.5 ของจำนวนที่ทำงานทั้งหมด และเดือนที่ทำงานเต็มร้อยละ 14.5 เดือนที่ทำงานร้อยละ 64 (กรมแรงงาน 2510 - 2511 : 7) ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ส่วนมากจะมีอาชีพในการทำนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะทำงานเฉพาะในฤดูทำนา คือเริ่มจากเดือนพฤษภาคม และไปเกี่ยวเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม เวลาที่เหลือใช้ไปในทางไม่เป็นประโยชน์ เช่น เพียวเตร่ เล่นการพนัน

5. การนำวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ครอบครัวที่มีฐานะดีจะนำมาใช้ร้อยละ 89 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะใช้เพียงร้อยละ 32 จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่นำไปผลิตที่ได้แตกต่างกัน ครอบครัวที่ใช้จะได้ผลผลิตมากกว่า วิทยาการสมัยใหม่ที่ไรกันมากคือการใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช และการใช้เครื่องจักรในการทำงาน

6. การเข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินการเกษตร ปรากฏว่าครอบครัวที่มีฐานะดี จะเข้าร่วมร้อยละ 85.50 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ จะเข้าร่วมกลุ่มเพียงร้อยละ 17 ครอบครัวที่ได้เข้าร่วมกลุ่มดำเนินการเกษตร จะมีฐานะดีกว่า

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสมาชิกสหกรณ์การเกษตร อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา พบว่า รายได้ของสมาชิกสหกรณ์สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2511 : 1) เพราะผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มในการผลิตและการจำหน่าย จะช่วยให้ต้นทุนการผลิตต่ำ และงานผลิตได้ราคาสูง โดยการตัดพ่อค้าคนกลาง และได้รับความรู้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ก็จะมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มในการผลิต และการจำหน่ายจะช่วยให้ต้นทุนการผลิตต่ำ และงานผลิตได้ราคาสูง โดยการตัดพ่อค้าคนกลาง และได้รับความรู้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ก็จะมีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่สมาชิก

7. เมื่อพิจารณารายได้ รายจ่าย และการเก็บออมจากการศึกษา พบว่า

7.1 รายได้ของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม รายได้หลักคือได้จากการทำนา ครอบครัวที่มีฐานะดี จะมีรายได้จากการทำนามากกว่า ทั้งนี้ก็เพราะได้มีการนำเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการผลิต และมีการบำรุงรักษาคีว่า ทำให้ผลมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ซึ่งทำนาโดยอาศัยธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ รายได้ส่วนอื่นรองมา คือรายได้จากการทำไร่ ปลูกพืชไร่ที่นิยมมากคือ มันสำปะหลัง ข้าวโพด สับปะรด เป็นต้น ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดี รายได้ที่รองจากการทำนา คือการค้าขาย การปลูกพืชไร่ และการรับจ้าง

7.2 รายจ่ายของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม จะใช้จ่ายไปในการซื้ออาหาร และเครื่องนุ่งห่ม และการลงทุน เป็นส่วนมาก รายจ่ายที่นอกจากนี้ คือการศึกษา และการบันเทิง ครอบครัวที่มีฐานะดีจะมีการใช้จ่ายมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ทั้งนี้เพราะครอบครัวที่มีฐานะดี มีรายได้มากกว่า

7.3 การเก็บออม ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีการเก็บอมน้อยมาก ร้อยละ 13.50 ไม่มีการเก็บออม เฉลี่ยแล้วมีการเก็บออมปีละ 582 บาท ส่วน

ครอบครัวที่มีฐานะดี มีการเก็บออมตั้งแต่ 1,000 - 10,000 บาทต่อปี เฉลี่ยแล้ว มีการเก็บออมปีละ 4,535 บาท การที่ครอบครัวที่มีฐานะดีบางครอบครัวมีการเก็บออมน้อย เพราะได้นำรายได้ไปลงทุนมาก ลักษณะการเก็บออมโดยทั่วไปถ้าเงินจำนวนมากก็จะนำไปฝากธนาคาร ถ้าเป็นจำนวนน้อยมักจะเก็บไว้เป็นเงินสด

7.4 การกู้ยืม ครอบครัวที่มีฐานะดี จะมีการกู้ยืมเพื่อนำไปลงทุนร้อยละ 12 ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีการกู้ยืมเพื่อนำไปใช้จ่ายในครอบครัวและการลงทุนร้อยละ 48 จากการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยมังกร ชัยพันธ์ พบว่าเกษตรกรมีการกู้ยืมร้อยละ 50.88 เฉลี่ยแล้วครอบครัวละ 621.22 บาท (มังกร ชัยพันธ์ การเปรียบเทียบฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2516 : 36)

8. ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีค่านิยมและความเชื่อแบบดั้งเดิม ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเชื่อว่าพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้ลิขิตชีวิตของปล่อยชีวิตให้ขึ้นอยู่กับดวงชะตา มีการบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่น่าวิพากษ์การสมัยใหม่ เข้าช่วยในการทำกรเกษตร จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ต่ำ การดำเนินชีวิตในครอบครัวตามแบบบรรพบุรุษไม่มีการปรับปรุงฐานะในครอบครัว นิยมการจัดงานให้ใหญ่โตเพื่อจะได้รับการยกย่องของผู้อื่น แม้บางครั้งจะมีการกู้เงินเพื่อจัดงานให้เกินฐานะของตนเอง เช่นการจัดงานแต่งงาน งานบวช และมีการฉลองเมื่อมีบุตรทุกครั้ง นิยมการมีบุตรมาก ไม่มีการวางแผนครอบครัว ซึ่งตรงกับการศึกษาของ โรเจอร์ (Rogers Everett M.) ที่พบว่า ค่านิยมของสังคม (Social Values) คนในชนบทนิยมในการมีบุตรมาก และไม่ต้องการที่จะให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง และไม่คอยสนใจกับการศึกษา (Rogers Everett M., 1960 : 50) ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดี มีค่านิยมและความเชื่อแบบสมัยใหม่ มีความเชื่อในเรื่องโชคชะตาน้อย พยายามปรับปรุงครอบครัว สร้างฐานะด้วยตนเอง ยอมรับและนำเอาวิทยาการ

สมัยใหม่มาใช้ มีการลงทุนเพื่อขยายกิจการงานอาชีพมีการวางแผนชีวิตและครอบครัว การจัดงานพิธีไม่นิยมการจัดที่ใหญ่โต เพียงแต่จัดทำตามประเพณีเท่านั้น

9. ครอบครัวที่มีฐานะดี มีกินมีใช้ที่ดี ไม่ชอบอยู่เฉยใช้เวลาว่างจากงานประจำทำงานที่เกิดประโยชน์ เช่น สวนครัว หรืองานบ้าน ไม่นิยมการดื่มสุรา หรือเล่นการพนัน มีการศึกษาอยู่เสมอ โดยการศึกษาจากสื่อมวลชน ไม่นิยมการเที่ยวเตร่ หรือการบันเทิง ส่วนครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ชอบการหาความสุข และการบันเทิง จากการเที่ยวเตร่ การดื่มสุรา และชอบเสี่ยงโชคจากการเล่นการพนัน มีการใช้จ่ายรายได้ไปในทางไม่เกิดประโยชน์ เช่น การดื่มสุรา และการเล่นการพนัน ไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หรือการเพิ่มงานเพื่อหารายได้เพิ่มเติม ทำงานเพื่อความสุขใจมากกว่าเพื่อกำไร ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ มักเป็นฝ่ายรับ (passive) มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรุก (active) (สุพิศรา สุภาพ, 2518 : 11 - 12)

จากการศึกษาทั้งหมด ทำให้ทราบว่าปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวในนิคมสร้างตนเอง อ.โพธิ์ชัย จ.หนองคาย มีเศรษฐกิจแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทางธรรมชาติ ไม่มีความแตกต่างกัน พื้นที่ทำการเกษตรของครอบครัวทั้งสองกลุ่ม มีลักษณะทางธรรมชาติเหมือนกัน แต่ครอบครัวที่มีฐานะดีรู้จักการปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ย และการเลือกพืชที่ปลูกให้เหมาะกับภูมิประเทศ และความสมบูรณ์ของดิน ดังนั้นครอบครัวที่มีฐานะดี จึงมีมูลค่าของผลิตผลทางการเกษตรมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

2. ครอบครัวที่มีฐานะต่ำ มีสมาชิกในครอบครัวมากกว่า แต่มีงานที่ทำน้อยกว่า จึงเกิดการทํางานไม่เต็ม คือมีแรงงานไม่เหมาะสมกับงาน และการที่มีสมาชิกในครอบครัวมาก จึงต้องใช้รายจ่ายในครอบครัวมากกว่า จึงทำให้รายได้ไม่พอกับการใช้จ่าย ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

3. หัวหน้าครอบครัวที่มีฐานะดี ได้มีการศึกษาจากสื่อมวลชนมากกว่า ทำให้ได้รับรู้วิทยาการสมัยใหม่ และวิธีการในการประกอบอาชีพ ทำให้รู้จักทำการเกษตร

แบบใหม่

4. ครอบครัวที่มีฐานะดี ทำงานในการเกษตรและงานประจำวัน และการทำงานตลอดปีของครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ ซึ่งทำงานเฉพาะฤดูทำนา และจำนวนชั่วโมงในการทำงานต่อวันต่ำ

5. ครอบครัวที่มีฐานะดี มีการนำเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ทำให้ได้ผลผลิตสูงกว่า และได้เข้าร่วมกลุ่มในการดำเนินงาน เช่น เป็นสมาชิกสหกรณ์ สมาชิกกลุ่มชาวนา และกลุ่มผู้ผลิตมันสำปะหลัง จึงทำให้ได้รับความรู้และทุน ตลอดจนการขายผลผลิตในราคาสูง

6. ครอบครัวที่มีฐานะดี มีค่านิยมและความเชื่อที่สมัยใหม่กว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ และทัศนคติของครอบครัวที่มีฐานะต่ำเป็นทัศนคติที่ต่ำกว่าครอบครัวที่มีฐานะต่ำ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ครอบครัวที่ทำการศึกษา มีลักษณะทางชนบทรวมเป็นอยู่ประเพณี มีลักษณะเหมือนกัน ดังนั้นควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบครอบครัวที่มีชนบทรวมเป็นอยู่ประเพณี หรือศาสนาแตกต่างกัน เช่น ครอบครัวในภาคใต้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ควรจะได้ศึกษาครอบครัวที่มีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยทางธรรมชาติที่ทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน

3. ในการศึกษารายได้ รายจ่ายของครอบครัวครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะรายได้ รายจ่ายปี 2518 เท่านั้น ถ้าได้มีการศึกษาในระยะเวลาหลายปีกว่านี้ อาจจะได้ผลที่ละเอียดดีขึ้น

นร วัฒนกร

บรรณานุกรม

กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย รายงานผลการสำรวจแรงงานชนบทใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2510 - 2511 : 7 - 10.

กองนิคมสร้างตนเอง รายงานนิคมสร้างตนเอง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย 2518 : 8

ฉัตรชัย วานิชสมบัติ สภาพทางเศรษฐกิจของกลีกรนิคมสร้างตนเอง จ.ประจวบ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์, 2511 : 15 - 20.

คุสิต เครือแก้ว บทบาทการศึกษาในการพัฒนาเศรษฐกิจ คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ 2510 หน้า 73.

ถวิล กลิมประเสริฐ "สหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในบางประเทศ"

สวนสันติบาลสหกรณ์ ร.พ. ชุมนุมสหกรณ์การชายและการซื้อแห่งประเทศไทย,

ส.ค. 2519 : 18.

ทวี บุญสิทธิ "การฝึกอบรมผู้นำสหกรณ์" วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2515, 83 - 88.

ธนาคารกรุงเทพ วารสารเศรษฐกิจ มี.ย. 19 : 349 - 355.

ประสาธน์ หลีกศิลา ปัญหาสังคมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2513 หน้า 45.

ปัญญา อนันตชนาชัย การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเกษตร

ในบริเวณโครงการไทย-อิสราเอล เพื่อพัฒนาชนบท อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี

วิทยานิพนธ์ 2517.15

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ลักษณะสังคมไทย ร.พ. เลียงเชียงจงเจริญ 2513, 182 หน้า.

มังกร ชัยพันธ์ การเปรียบเทียบทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์,

2516 : 11 - 36.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากสหกรณ์ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา, 2511, 154 หน้า.

สนอง เป้าสูรี ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของกลสิกรใน อ.เชียงคาน จ.เลย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์ 2509, 49 หน้า.

สวัสด กาญจนถนอม วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้จากการทำนาของชาวนา ต.ผาหม่อม หมู่ 1, 2, 3 อ.เมือง จ.นครปฐม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์ 2508 หน้า 13 - 18.

สว่าง เจริญวัย สหกรณ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ 2509, หน้า 155.

สมชาย ปุณเกษม กำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ 2517, หน้า 10.

ส่วนสารนิเทศ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ทรรศนะเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศของ พล.พจน์ สารสิน, 2510 : 63.

สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายได้ประชาชาติของไทย ปี 2517 - 2518, 2519, 141 หน้า.

อารันต์ พัทธินัย "การวิจัยการเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" แก่นเกษตร ก.ค. - ส.ค. 2518 : 35 - 59.

อุทิศ นากสวัสดิ์ "ความรู้เกี่ยวกับรายได้ ความเป็นอยู่และทัศนคติของไทย" สภาวิจัยแห่งชาติ 2506, 39 - 54.

Bishop, C.E. and Toussaint; W.D., Introduction to Agricultural Economic Analysis, Toppan Co., Ltd, Tokyo, 1958, P. 53 - 56.

Ferguson, George A., Statistical Analysis in Psychology and Education McGraw - Hill New York, 1966, 446 pp.

Ingram, James C., Economic Change in Thailand 1950 - 1970, Stanford University Press, 1971, 263 pp.

James, Preston and Jones, Clarence F., American Geography Syracuse University Press 1954, 590 pp.

Johnson, Webster, "Agricultural Development of Thailand With Special Reference to Rural Institution" National Seminar on Land Problems and Policies in Thailand 1970, p. 322 - 333.

Limbird, George Arthur, "The Influence of Contrasting Adjacent Soil Regions on The Agricultural System of Selected Areas in Illinois, Indiana and Ohio" Dissertation Abstracts International 5 : 1972, p. 2145 - 2145 B.

✓ Lloyd, Peter E. and Dicken, Peter. Location in Space : A Theoretical Approach to Economic Geography, Harper & Row Publishers, Inc. New York, 1972, p. 48.

✓ Robert B. Textor, Manual for the Rural Community Worker in Thailand, Bangkok, Dept. of Health, 1958, 64 pp.

Rogers, Everett M. Social Change in Rural Society 1960, pp. 396 - 421.

Warren S. Thompson, Plenty of People. New York : The Ronald press, 1948, p. 204.

✓ Wood Roland Gail, "Agricultural Systems in The Nuba Mountain, Sudan" Dissertation Abstract International, Vol, 20, 1971, p. 4006 B - 4007 B.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและการศึกษา

1. บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ.....
2. ที่อยู่อาศัยอยู่ในนิคม
3. สมาชิกในครอบครัวมีจำนวน คน เป็นชาย..... คน หญิง..... คน
- สมาชิกที่มีอายุระหว่าง 1 - 15 ปี มี..... 16 - 60 ปี มี..... คน 60 ปีขึ้นไป
มี..... คน
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแรงงานในครอบครัว..... คน กำลังศึกษา..... คน
ชรา หรือผู้ทำงานไม่ได้ คน
6. หัวหน้าครอบครัวมีอายุ ปี จบการศึกษาชั้น
7. หัวหน้าครอบครัวได้รับข่าวสารต่าง ๆ โดยวิธี ☐ ฟังจากวิทยุ
☐ ดูและฟังจากโทรทัศน์ ☐ อ่านจากหนังสือพิมพ์หรือวารสาร
☐ ได้รับข่าวสารจากสิ่งอื่น คือ
8. ในกรณีที่หัวหน้าครอบครัวได้รับข่าวสารต่าง ๆ ตามข้อ 7 ได้รับข่าวสาร
☐ ทุกวัน ☐ นาน ๆ ครั้ง ☐ เป็นครั้งคราวแล้วแต่โอกาส
☐ อื่น ๆ
9. ข่าวสารที่มีความสนใจมากน้อยตามลำดับ
_____ ข่าวการเกษตรที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์
_____ ข่าวการพาณิชย์
_____ ข่าวการเมือง
_____ ข่าวอื่น ๆ
10. หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวได้รับการอบรมวิชาชีพทางด้าน
..... ผู้ให้การอบรม คือ
ระยะเวลาที่อบรม

ตอนที่ 2 ลักษณะทางธรรมชาติและการถือครองที่ดิน

1. ลักษณะภูมิประเทศที่ทำการเกษตร

- 1.1 ที่ลุ่มน้ำท่วม ไร่
 1.2 ที่สูง ไร่
 1.3 ป่าไม้ ไร่
 1.4 อื่น ๆ ไร่

2. เนินที่ทำการเกษตรในปัจจุบัน

- 2.1 ปลูกข้าว ไร่
 2.2 ปลูกพืชไร่ ไร่ ชนิดของพืชไร่
 2.3 ปลูกพืชยืนต้น ไร่ ชนิดของพืชยืนต้น
 2.4 เลี้ยงสัตว์ ไร่ ชนิดของสัตว์เลี้ยง
 2.5 อื่น ๆ ไร่

3. ความสมบูรณ์ของดินที่ทำการเกษตร

☐ ใต้อมาก ☐ ใต้ ☐ ปานกลาง ☐ ไม่ดี ☐ เจริญมาก

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการในการเกษตร

1. ระยะเวลาที่ทำการเกษตร

- 1.1 การทำนา จากเดือน ถึงเดือน
 1.2 พืชไร่ จากเดือน ถึงเดือน
 1.3 การเลี้ยงสัตว์ จากเดือน ถึงเดือน
 1.4 อื่น ๆ

2. แรงงานที่ใช้ในการเกษตรและกิจการอื่น ๆ

- 2.1 ทำนา คน 2.2 พืชไร่ คน
 2.3 เลี้ยงสัตว์ คน 2.4 รับจ้าง คน
 2.5 ศาขาเย คน 2.6 อื่น ๆ คน

3. ในการทำการเกษตร ทำงานตั้งแต่เวลา ถึงเวลา
เฉลี่ยเวลาทำงานใน 1 วัน คิดเป็นชั่วโมง ชั่วโมง
4. ได้ใช้วิทยุการสมัยใหม่ที่ใช้ในการเกษตร อะไรบ้าง
 - 4.1 ใช้เครื่องจักรทุ่นแรง
 - 4.2 วิทยุในการเพาะปลูก
 - 4.3 วิทยุปราบศัตรูพืช
 - 4.4 เลือกชนิดของพืชที่เหมาะสมกับภูมิประเทศ
5. ได้เข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ประเภทใด
6. ถ้าเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือไม่เป็นเพราะ
7. ผลประโยชน์ที่ได้จากการ เป็นสมาชิกสหกรณ์เกี่ยวกับ

☐ เครื่องจักรทุ่นแรง	☐ ปุ๋ย	☐ ยาปราบศัตรูพืช
☐ พันธุ์พืช	☐ เงินทุน	☐ การขายผลผลิต

 คำแนะนำและความรู้ที่เกี่ยวกับการเกษตร

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ การเก็บออมและการใช้จ่าย

1. รายได้ของครอบครัวแต่ละปี
 - 1.1 รายได้จากการเกษตร

จากการทำนาปีละ	บาท	จากพืชไร่	บาท
จากการเลี้ยงสัตว์	บาท	จากผลไม้ยืนต้น	บาท
 - 1.2 รายได้จากรับจ้างของสมาชิกในครอบครัวปีละ
 - 1.3 รายได้อื่น ๆ ปีละ
 - 1.4 รวมรายได้ทุกปี
2. การใช้จ่ายรายได้อะไรบ้าง
 - 2.1 ลงทุนในการเกษตร
 - 2.2 เพื่อการศึกษาของบุตร
 - 2.3 ค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่ม

2.4 เพื่อความบันเทิง บาท

2.5 ี่อื่น ๆ บาท

2.6 รวมรายจ่ายทั้งหมดตลอดปี บาท

3. การเก็บออมรายได้ของครอบครัว โดยวิธี

☐ ฝากธนาคาร ☐ เก็บไว้เป็นเงินสดที่บ้าน

☐ ซื้อของมีค่า เช่น ทอง เงิน ☐ ให้กู้ยืม

☐ อื่น ๆ

4. มีการกู้ยืมหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมและความเชื่อของหัวหน้าครอบครัว

ใหญ่สัมภาษณ์บอกความมากน้อย	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ท่านมีความพอใจในความเป็นอยู่ของท่านขณะนี้ มากน้อยเพียงไร					
2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าเราต้องพยายามทำงานให้ดีขึ้น ที่สุด					
3. ท่านเชื่อว่า การจัดงานพิธีของครอบครัวควรจะจัดให้ ใหญ่โตเพราะจะได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่มากเพียงไร					
4. ท่านเชื่อมากน้อยเพียงไร ว่าชีวิตของคนเราขึ้นอยู่กับ โชคชะตา					
5. ท่านคิดว่าเราทำการ เกษตร ควรทำตามแบบบรรพบุรุษมาก- น้อยเพียงไร					
6. ท่านเชื่อว่าครอบครัวหนึ่ง ๆ ควรจะมีลูกมาก ๆ เพื่อช่วย ในการ เกษตรมากน้อยเพียงไร					

7. ท่านเชื่อว่าการขนาดศาลกล่าวถึงศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จะช่วยให้ฐานะดีขึ้นมากน้อยเพียงไร
8. ท่านเชื่อว่าการทำตามแบบแผนใหม่ ๆ เป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนมากน้อยเพียงไร
9. ท่านเห็นว่าชนบทรวมเนียมประเพณีควรรักษาไว้มากน้อยเพียงไร
10. เมื่อมีการเจ็บป่วยท่านเชื่อว่าเป็นการกระทำของผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของครอบครัว

ใหญ่สัมภาษณ์บอกความมากมาย

1. ท่านมีความคิดว่าควรจะให้เวลาว่างจากการเกษตรหาความบันเทิง เพราะได้ทำงานหนักมาแล้วมากน้อยเพียงไร
2. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุรทำให้เกิดความเพลิดเพลินและหายจากความทุกข์มากน้อยเพียงไร
3. ท่านเชื่อว่าการดื่มสุราและยาเสพติด เช่น บุหรี่ จะทำให้ทำงานได้ดีขึ้น
4. ท่านเห็นว่าการเสี่ยงโชคเล่นการพนันช่วยให้ฐานะดีขึ้น
5. "ควรจะมีการปรับปรุงฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้นเสมอ" ท่านมีความเชื่อในข้อนี้มากน้อยเพียงไร
6. ท่านจะทอดหางานทำเสมอ เมื่อมีเวลาว่าง เพราะอะไร

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

๗. สมาชิกในครอบครัว

๗.๑ คนสุราอยู่เสมียนมี คน

๗.๒ กิดบุตรมี คน

๘. สิ่งใดที่สมาชิกในครอบครัวชอบกระทำเมื่อมีเวลาว่าง

☐ อ่านหนังสือ

☐ ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์

☐ ปลูกพืช

☐ ทำงานในครอบครัว

☐ คนสุรา

☐ ดูหรือเล่นการพนัน

☐ เที่ยวเตร่

☐ สماعกับเพื่อน

☐ อื่น ๆ